

KOHLHAAS MIHÁLY A FŐVÁM TÉREN?

SZÁMVETÉS AKADÉMIAISZABADSÁG-KERETBEN¹

– Mi volt a legnehezebb az elmúlt két évben? – kérdezte egy barátom, miután 2025. október 21-én – szinte napra pontosan két évvel azután, hogy azonnali hatályú, rendkívüli felmondással elbocsátott a Budapesti Corvinus Egyetem – jogerősen elveszítettem az egyetem ellen indított munkaügyi pert. A másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla munkaügyi kollégiumának tanácsa mindenben a Corvinusnak adott igazat, megerősítve a Fővárosi Törvényszék elsőfokú ítéletét. Az első fokon tapasztaltak után ez nem volt váratlan, de annál hosszabb másodfokú eljárásra számítottunk, minthogy az ítéltábla mindjárt az első tárgyaláson ítéletet hirdet.

Aki bemegy a ringbe, számol vele, hogy veszíthet. Ha az ellenfél erősebb és felkészültebb, győzzön ő. Nem árt persze, ha a küzdőfelek nagyjából egy súlycsoportban vannak: körülbelül ugyanannyi erőforrás áll rendelkezésükre; ez azonban nem mindig biztosítható. Ezt is tudomásul lehet venni, ha az ember ennek tudatában vállalja a mérkőzést. Amit sokkal nehezebb elfogadni, az az, ha a pontozók szisztematikusan az ellenfelet részesítik előnyben.

Nem feladatom megítélni, hogy a peremben elfogulatlanul ítélezett-e az első- és másodfokú bíróság. Az ítéletüket alátámasztó érvelést mindkét alkalommal egyoldalú és a történetek intézményi és társadalmi kontextusát figyelmen kívül hagyó interpretációnak éreztem, de erről döntenek a nálam jogilag képzetebbek. Annyit tudok a saját tapasztalataim alapján elmondani, hogy a másodfokon eljáró bírói tanács vezetője meglepően kellemetlen hangon beszélt velem a tárgyalás kezdetekor, egy akkora szobában, amiben alig fértek el a közönség tagjai és a sajtó képviselői. Elnök úr és kollégái, úgy tűnik, nem gondoltak rá, hogy egy közérdeklődésre számot tartó per tárgyalásán nagyobb létszámú hallgatóság is megjelenik. Amikor a tanács elnöke a tumultus közepén elkezdte regisztrálni a sajtó képviselőit, és szemrehányást tett nekik, amiért nem jelezték előre, hogy ilyen sokan lesznek, megkérdeztem tőle, hogy ez ugye egy nyilvános tárgyalás. Mire indignált hangon azt válaszolta: „Ne kezdjük el ezt most, jó?”

Az általam sokra tartott, progresszív társadalmi ügyek, köztük a határon túli magyar demokratikus közélet és kulturális identitásvédelem mellett elkötelezett újságíró-szerkesztő, Parászka Boróka *Kohlhaas útján* címmel jelentetett meg egy cikket a *HVG* online felületén 2023 novemberében az egyetemi elbocsátásom apropóján: „Másfél évtizede ugyanaz a történet ismétlődik. A Corvinusról kirúgott Ádám Zoltán harcát látva ezért keríti az embert hatalmába ismeretlenül is az aggodalom érte. Hányszor megéltük már, hogy a törvénytisztelő polgár, bár előre láthatóan, mégis ki nem védhetően összetűzésbe keveredik a hatalommal! Volt magánélete, üzlete, hivatása, de

mindez jóvátehetetlen károkat szenved a harcában. Régi, békés életét egyik pillanatról a másikra veszíti el, amikor a közéleti arénában találja magát, és ott kénytelen élet-halál harcot vívni” – írta.²

Az elmúlt két év legnehezebb feladata számomra az „elkohlhaasmihályosodás” elkerülése volt. Addig menni el, ameddig értelme van, de addig valóban elmenni, nem engedve azonban, hogy mindenre ez az ügy nyomja rá a bélyegét, amivel foglalkozom. Végezni a munkámat, élni a magán- és közéletemet a magam értékrendje szerint, nem függetlenül a Corvinuson történetektől, de nem is mindent tőlük téve függővé.

Persze, valószínűleg Kohlhaas Mihály sem szeretett volna bekattanni az őt ért jogsérelem felett érzett felháborodásában. Nem rombolni akart, csak az igazságához ragaszkodni, de egy ponton elgurult a gyógyszere. Az igazi nehézséget az jelenti, hogy időnként, a következmények kiszámíthatatlansága miatt, nem lehet előre látni, hogy mi bizonyul rombolásnak, és mi nem. Takáts Előd rektor távozásával például, amihez – mint mindjárt kiderül – szerintem volt némi közöm, egy hozzá képest szinte minden tekintetben visszalépést jelentő vezető, Szabó Lajos vette át egy évre a Corvinus akadémiai területeinek irányítását. Ha nem indítok ellene etikai eljárást, Takáts a helyén marad, és valószínűleg engem sem rúgnak ki. Megérte? Attól függ, kinek mi a fontos. A magam részéről nem szívesen maradtam volna ok-

atató egy olyan egyetemen, amelynek a legalapvetőbb szakmai és etikai normáit a vezetői sértik meg, anélkül, hogy ezt bárki szóvá tenné. És mivel történetesen – egyébként teljesen véletlenül – én voltam a normasértések közelében, az én dolgom volt őket szóvá tenni. Amitől másvalakinek még természetesen lehetnek más, az enyémtől teljesen eltérő preferenciái.

Ez a szöveg ennek az ügynek az egyéni és intézményi dinamikáiról és ezek jogi, morális és szervezeti összefüggéseiről szól. Igyekszik minél pontosabban leírni a történeteket, felajánlva hozzájuk egy lehetséges megközelítést. Az események résztvevőjeként elsősorban a saját tudásomra és a rendelkezésemre álló dokumentumokra hagyatkozom, az értelmezés során az akadémiai szabadság mi-
benlétéről szóló irodalom fogalmi keretrendszerét használva.³

KEZDETEK

2015 őszén megvédtem a közgazdaságtudományi PhD-met a Debreceni Egyetemen, és 2016 februárjában tanítani kezdtem a Budapesti Corvinus Egyetem Intézményi és Összehasonlító Gazdaságtan Tanszékén. Abban, hogy idekerültem, a tanszék két meghatározó professzora, Csaba László és Hámosi Balázs játszottak főszerepet. 2016–2019 között adjunktusként, 2020-tól docensként oktattam az egyetemen. 2019–2020-ban a Harvard Egyetem Minda de Gunzburg Center for European Studies kutatóközpontjában voltam vendégkutató.

A 2019-es év fontos változásokat hozott a Corvinuson. Július 1-jén átvette az egyetem fenntartását a kormány által létrehozott Maecenas Universitatis Corvini (MUC) Alapítvány, az egyetemek és más közintézmények kvázi-privatizációját szolgáló úgynevezett közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítványok (KEKVA-k) egyike.⁴ A kormány által létrehozott Corvinus-KEKVA élére Hernádi Zsolt Mol elnök-vezérigazgató került, és a kuratóriumnak tagja lett többek között Csák János üzletember, későbbi kultuszminiszter is.

Csák és Hernádi mindketten az egyetem egykori hallgatói, akik kezdetűl részt vettek a Corvinus átalakításában. Csák korabeli beszámolója szerint a cél az volt, hogy bővüljön az egyetem kormánnyal szembeni autonómiája, és piacközelibbé váljon a működése.⁵ A KEKVA-k azonban, amelyekbe azóta a magyar felsőoktatás túlnyomó részét szervezte át a kormány,⁶ valójában sokkal inkább az akadémiai sza-

badság és autonómia felszámolásáról, mintsem a bővítéséről szólnak.

A Corvinus valóban jelentős vagyoni és intézményi autonómiát kapott a *kormánnyal* szemben. Ugyanakkor gyengültek az oktatók és kutatók befo-lyástól mentes, szabad munkavégzésének – vagyis akadémiai szabadságának – feltételei, mivel erősödött az egyetemek függősége a *fenntartó alapítvá-nyokkal* szemben. Ennek követ-keztében az alapítványi átalakulás valójában nem növelte, hanem csökkentette az egyetemek auto-nómiáját a korábbi – törvényileg pontosabban szabályozott és át-láthatóbb, az egyetemi dolgozók számára közalkalmazotti jogvi-szonyt biztosító – minisztériumi fenntartói modellhez képest.

Felsőoktatás-kutatók szerint az alapítványi egye-temek többségénél szűkültek az akadémiai közösség által választott szenátusok és bővültek a fenntartó alapítványok kuratóriumainak jogkörei a korábbi mo-dellel összevetve. Maguk az egyetemi szenátusok is könnyebben ellenőrizhetővé váltak a kuratóriumok, illetve az általuk kinevezett egyetemi csúcsvezetők számára, mivel nőtt az egyetemvezetésben részt vevő vagy a vezetésnek közvetlenül alárendelt – az esetek többségében nem választott, hanem a szenátusi tag-ságot a pozíciójánál fogva automatikusan elnyerő – tagok aránya.⁷ Ami az alapítványi átalakulás 2019-es kezdete óta a Corvinuson történt, az voltaképp nem más, mint ennek az általánosan érvényes min-tázatnak egy különlegesen pregnáns esete.

A CORVINUS ÁTALAKÍTÁSA

A Corvinus a Moholy-Nagy Művészeti Egyetemmel együtt a két első, alapítványi formába szervezett ál-lami egyetem egyike volt 2019-ben. A MUC Alapít-vány első, kormány által kinevezett kuratóriumának Csákon és Hernádin kívül tagja volt még Láncki András, az akkori Corvinus rektora, akkor és ma is a Mol felügyelőbizottságának tagja, Martonyi János korábbi külügyminiszter, 2024-ig a Mol igazgatósá-gának tagja, és Palotai Dániel, a Magyar Nemzeti Bank akkori ügyvezető igazgatója és főközgazdásza, jelenlegi alelnöke. Csák 2020-ban, Martonyi 2021-ben távozott a kuratóriumból. Helyükre György László, az Innovációs és Technológiai Minisztérium államtitkára és Váradi József, a Wizz Air vezérigaz-gatója került. (Váradi kuratóriumi taggá választásával egyidőben Anthony Radev Corvinus-elnök – aki-

ről a következő bekezdésben lesz szó – bekerült a Wizz Air igazgatóságába.) György László 2023-ban, az EU KEKVA-egyetemekkel szembeni fellépése nyomán, a kuratóriumokban helyet foglaló többi miniszterrel és államtitkárral együtt távozott a MUC kuratóriumából; a helyére Bacsó György, a Mol ügyvezető igazgatója került.

A MUC Alapítvány térítés nélkül kapott tíz százaléknyi, korábban állami tulajdonú Mol-részesedést és ugyancsak tíz százaléknyi, korábban ugyancsak állami tulajdonú Richter-résvényt. Az ezekkel járó tulajdonosi jogokat a Hernádi vezette kuratórium gyakorolja, a Mol esetében a véletlenül szintén Hernádi által irányított Mol-menedzsmentet ellenőrizve. Ez vállalatirányítási szempontból ahhoz hasonló helyzet, mintha a Mol saját részvényeket kapott volna az államtól, azzal a különbséggel, hogy azokkal nem szavazhatna a menedzsment a cég éves közgyűlésén, a MUC Alapítvány által tulajdonoltakkal viszont ezt megteheti. Így az egész magyar alapítványi egyetemi átalakulás egyik legnagyobb nyertese nem más, mint a Mol menedzsmentje, feltehetően nem függetlenül a vállalat által az Orbán-rendszer gazdasági működtetésében játszott kiemelkedően fontos szereptől.⁸ A Corvinus mintegy beépült a Mol által kontrollált vállalatihálózatba, és az egyetem irányításában megjelentek a Molra jellemző vállalatirányítási gyakorlatok.

Ezeknek a vállalatirányítási technikáknak a legfőbb képviselője és az egyetem első számú vezetője Anthony Radev, a Mol igazgatóságának (és a Magyar Labdarúgó Szövetség elnökségének) tagja lett, akinek egy korábban a Corvinuson nem létező elnöki posztot kreáltak. A Corvinust ekkortól Radev 2024-es távozásáig az úgynevezett Elnöki Testület (ET) irányította, aminek maga Radev volt a vezetője, másik két tagja pedig az akadémiai területet irányító rektor és a gazdasági-műszaki-pénzügyi működésért felelős kancellár, azaz a másik két, szintén a fenntartó alapítvány kuratóriuma által kinevezett egyetemi vezető.

Radev korábban hosszú időn át a McKinsey tanácsadó cég budapesti irodáját vezette; emellett Hernádi egyetemi barátja és bizalmasa. Legfontosabb feladata a Corvinus hierarchizálása és a kuratórium által megfelelőnek tartott vállalati képre formálása volt. Magatartása, attitűdje, kommunikációs stílusa minden szempontból idegen volt az egyetemi standardoktól. Szívésen és ellentmondást nem tűrően érvényesítette az akaratát és teljesítette a megbízatását: fokozatos, kitartó munkával gyúrta maga alá a rá bízott egyetemet.

A MEGTORLÁS ÉS AZ ÚJ, MOL-HŰ EGYETEMI HIERARCHIA KONSZOLIDÁCIÓJA 2022-IG VÁRATOTT MAGÁRA

Igaz, ehhez neki is évekre volt szüksége. 2019 végén megszűntek a karok és velük a kari tanácsok, az autonóm akadémiai döntéshozatal egyik legfontosabb intézményei. Leértékelődött a tanszékek szerepe, és az akadémiai szervezet

egyetlen valódi, adminisztratív erőforrásokkal többé-kevésbé önállóan gazdálkodó egységeivé a karok és tanszékek közt korábban köztes helyzetet betöltő intézetek váltak.

Innentől kezdve az egyetemvezetés az intézetvezetőkön keresztül igyekezett kézbevérelni az akadémiai szervezetet.

2020 őszén a Gazdaság- és Közpolitika Intézet vezetője, Hajnal György rám bízta a Gazdaságpolitika és Munkagazdaságtan Tanszék irányítását. Ekkor még fel sem merült, hogy bárki beleszólna egy ilyen intézetvezetői döntésbe, miközben addigra már tagja voltam a szakszervezet vezetőségének és a 2020 tavaszán megválasztott új Corvinus Alkalmazotti Tanácsnak. 2021 őszén az új rektor, Takáts Előd összegyűlölt bemutató fórumán nyíltan bírálta Radevet, amivel nem arattam sikert a vezetőségénél, de a felszínen nem volt következménye a fellépésemnek. Igaz, az intézetvezetőm, aki a másik rektens tanszékvezetőnek, Rosta Miklósnak⁹ is a főnöke volt, valószínűleg villámhátróként is működött.

A megtorlás és az új, Mol-hű egyetemi hierarchia konszolidációja 2022-ig váratott magára, amikor az egyetemvezetés átalakította az intézeti struktúrát, lecserélte a nem elég megbízhatónak tartott intézetvezetőket (köztük Hajnalt), látványosan elbocsátott néhány – formálisan közös megegyezéssel távozó – munkatársat,¹⁰ és új választási és működési szabályokat vezetett be a szenátusban. Ez utóbbiak lényegében lehetetlenné tették, hogy a szenátus a korábbi gyakorlatnak megfelelően a mindenkor egyetemvezetés intézményi ellensúlyaként működjön. Szabó Lajos György akadémiai területért felelős rektorhelyettesből általános rektorhelyettesé lépett elő, és – Takáts Előd rektor jóváhagyásával – a kezébe vette a rektens akadémiai egységek megrendezését.

KIRÚGÁSOM TÖRTÉNETE

3.1. Előzmények

A rektori posztot 2021 közepéig betöltő Lánczi Andrásal, bár politikailag meglehetősen távol álltunk egymástól, nem volt konfliktusom. Rosszallotta ugyan, hogy Corvinus Közéleti Klub néven egyetemi közéleti beszélgetéssorozatot szerveztem az egyetemvezetés engedélye nélkül, és nem örült, amikor

2021 júliusában, rektorságának utolsó napjaiban a szakszervezeti kollégákkal corvinusos pólókban vountunk fel a Budapest Pride-on,¹¹ de tudomásom szerint fel sem merült, hogy ennek komolyabb következménye legyen.

A helyzet 2022 tavaszán kezdett változni. A saját intézetemet továbbra is demokratikus döntéshozatal jellemezte, az új intézeti struktúra bevezetésére és a szenátus választásának és működési rendjének átalakítására készülő, az egyetem-irányítási kompetenciákat tovább központosító egyetemvezetés azonban új, az addiginál jóval restriktívebb kommunikációs szabályokat vezetett be. Ez egy úgynevezett elnöki testületi rendelkezés volt: a választott vagy tudományos egyetemi testületek által legkevésbé ellenőrizhető és a döntéshozatali hierarchiában legmagasabban elhelyezkedő egyetemi testület által elfogadott szabályzat. A 2022 márciusában kiadott rendelkezés lényegében minden fontos, az egyetem működését érintő kérdésben az Elnöki Testület három tagjának tartotta fenn a nyilvános megszólalás jogát, ideértve az egyetemet érintő szakpolitikákkal és költségvetési kérdésekkel kapcsolatos nyilatkozattételi jogot is.¹²

Többen jeleztük az egyetemvezetésnek, hogy ez így nem lesz jó, mert a szabályzat ebben a formában egyrészt korlátozza a szakértői megszólalás lehetőségét (ami egy egyetemi oktatónak munkaköri feladata), másrészt potenciálisan olyan tág és rosszul definiált körben jelent korlátozást, amely sérti a szólásszabadságot. Erre válaszul az egyetemvezetés közölte, hogy a további egyeztetések idejére úgymond felfüggeszti a rendelet végrehajtását, az azonban továbbra is változatlan formában elérhető volt az egyetemi honlapon, azaz formálisan érvényben maradt.

Erre én válaszul az egyetemi szakszervezet vezetésével egyeztetve, a Magyar Helsinki Bizottság segítségével bepereltem az egyetemet, azt kérve a bíróságtól, hogy kötelezze az alapjogokat sértő és az akadémiai szabadság elveivel ellentétes rendelkezés visszavonására. Eredményesen: az egyetemvezetés – nyilván nem függetlenül a közben az egyetemen belül is zajló vitától – visszavonta a márciusi rendelkezést, és július 15-i hatállyal újat adott ki, ami immár nem általában, hanem „a Corvinus nevében” korlátozta a nyilatkozattételt.¹³ A rendelkezés néhány más pontja ugyan továbbra is vitatható maradt¹⁴, ám a szabályozás minősége összességében nagyságrendekkel javult. Az akció tehát eredményes volt, de az

egyetemvezetés ezen a ponton valószínűleg végleg elkönyvelt renitens „ellenzékinek”.

Az egyetemi intézeti struktúra 2022-es átalakításakor megszűnt a Gazdaság- és Közpolitika Intézet, aminek a Rosta Miklós által vezetett régi (Összehasonlító és Intézményi Gazdaságtan Tanszék) és az általam vezetett új (Gazdaságpolitika és Munkagazdaságtan Tanszék) tanszékem is része volt. Mindkettőt a Közgazdaságtan Intézetbe integrálták, aminek vezetője, Major Klára, a saját intézetében megszűntette a tanszékeket. Ekkor történt, hogy Major Klára kezdeményezésére, Szabó Lajos általános rektorhelyettes jóváhagyásával két egykori tanszéki kollégámat minden szakmai indok nélkül – bár formálisan közös megegyezéssel – elküldték az egyetemről. Ez ellen Toronyai Gáborral, az egyetemi szakszervezet vezetőjével együtt

Takáts Előd rektornál, Szabó Lajosnál, Major Kláránál és az egyetemi HR-vezetőnél is tiltakoztunk – eredménytelenül. Ehhez kapcsolódóan hosszú, az ügy részleteit és az általános egyetemi helyzetet is tárgyaló levelet küldtem Takáts Elődnak, amiből ő később idézett az etikai ügyével foglalkozó egyetemi bizottság előtti meghallgatásán, 2023 áprilisában.¹⁵

Egy furcsa egyetemi vizsga

Ilyen előzmények után kezdődött el az egyetemen a 2022-es őszi félév. Ebben a félévben, immár az új egyetemi intézetem, a Közgazdaságtan Intézet oktatójaként többek között mikroökonómiát tanítottam egy angol nyelvű szemináriumi csoportban. A csoport tagja volt egy érdekesen csengő orosz vezetőknévű, az órák túlnyomó többségét látogató, azokon olykor aktív és egy alkalommal a tananyaggal kapcsolatos kérdéseivel a fogadóórámra is ellátogató, rám összességében kifejezetten jó benyomást tevő hallgató. Ez a hallgató, mint arra az egész évfolyam számára kötelező, több szemináriumi csoporttal működő tárgy oktatásának koordinálását végző kollégám, Vyacheslav Arbuzov valamikor novemberben felhívta a figyelmet, nem teljesítette a tárgyból a vizsgára bocsátás feltételeit. Nem írt elegendő számú, bizonyos színvonalat elérő „kvízt”, amiről a többi hasonló helyzetű hallgatóval együtt kollégám értesítette. A hallgató ezen megütközött és előbb személyesen, majd e-mailben is megkeresett, vitatva a döntés jogosságát.

A hallgatótól december 7-én kora este kaptam e-mailt, amiben az iránt érdeklődött, hogy hogyan tudna részt venni a vizsgán a tőlünk kapott értesítés ellenére. Aznap késő este továbbítottam a levelet Vyacheslav Arbuzovnak, aki rövid időn belül válaszolt és közölte, hogy nem tudunk a hallgatóval kivételt tenni. Megköszöntem a választ és megígértem, hogy másnap, december 8-án vele azonos tartalmú választ küldök a hallgatónak. Ezt december 8-án késő este meg is tettem, előbb azonban nem várt fordulatot vettek az események.

Aznap délután ugyanis megjelent az egyetemen a hallgató édesanyja. Közvetlenül az általam tartott mikroökonómia óra után belépett a terembe, és hosszasan gyözködni kezdett róla, hogy a fiát megilleti a vizsgázás lehetősége. Elmondta, hogy annak idején ő is erre az egyetemre járt, és nem hiszi, hogy ha mi, oktatók, úgy akarjuk, nem tudjuk lehetővé tenni, hogy a fia vizsgázhasson. Ha kell, orvosi igazolást is be tudnak szerezni – mondta. „Baromságnak” nevezte a hallgatók közti esélyegyenlőség fontosságára vonatkozó érveimet, és hozzátette, hogy a férje nagyon befolyásos ember, és nem volna jó, ha neki kellene beavatkoznia az ügybe.

Ezután későn este írtam meg a Vyacheslav Arbuzovval előző éjszaka egyeztetett tartalmú válasz-e-mailt a hallgatónak, amiben ismét elutasítottam a kérését, és meglepődésemet fejeztem ki az édesanyja egyetemi látogatásával kapcsolatban. Jeleztem neki, hogy mi oktatók általában magunkkal a hallgatókkal vagyunk kapcsolatban, nem a családtagjaikkal, és nem szerencsés egy családtagnak előre nem egyeztetett módon megjelennie egy tanóra végén. Azt is elmondtam, hogy általában sem értek egyet az eljárásukkal, mivel úgy gondolom, hogy valamennyi hallgatóra ugyanazoknak a szabályoknak kell vonatkoznuk.

Másnap, december 9-én e-mailben tájékoztattam Major Klára intézetvezetőt és Vyacheslav Arbuzov tantárgy-koordinátort a történetekről. Mindketten támogatásukról biztosítottak: Vyacheslav Arbuzov azt válaszolta, hogy egyetért a hallgató édesanyjának adott válasszal és a hallgatónak írott válasz-e-maillal, és hozzátette, hogy az édesanya részéről elhangzottak olyan fenyegetésként értelmezhetők, amelyek veszélyeztethetik az egyetemi oktatási rendszer integritását. Major Klára sajnálattal fejezte ki a történetek miatt, és az egyetértéséről biztosított. Azt kérte, hogy ha legközelebb valami hasonlóra kerül sor, vagy a hallgató édesanyja tovább zaklat, értesítsem.

Erre az e-mail-váltásra még visszatérek, mivel nagy szerepe lesz a 2023. október 24-i rendkívüli elbocsátásomban. Most azonban még 2022 decemberénél tartunk. A találkozásunkat követő napokban a

hallgató édesanyja felkereste Habis Helga dékánt, akinek ugyan praktikusan semmi köze nem volt az általunk tartott mikroökonómia kurzushoz (dékánként a mesterképzésekért felelt, a kurzus oktatásában pedig nem vett részt), de a hivatalos egyetemi információkat tartalmazó Neptun-rendszerben tévedésből ő szerepelt tárgyfelelősként. (Hogyha ő maga ezt tartotta mérvadónak, és akkor miért nem járt el ténylegesen is ebben a minőségében, és hogy Major Klára a tárgy oktatásáért felelős intézet vezetőjeként ezt miért nem kérte tőle, azt nem tudom.)

Kettejük találkozása után, december 13-án a hallgató édesanyja e-mailt írt a dékánnak, amiben immár írásban is kérte, hogy fia az általunk írottakkal ellentétben vizsgázhasson. Habis Helga ezt az e-mailt másnap, december 14-én továbbította nekem, és megkérte, hogy válaszoljak az édesanyjának. Ezt megtettem, megismételve a hallgatónak küldött december 8-i levelemben írottakat.

Az édesanya válasza nem sokat váratott magára. December 16-i, Habis Helgának címzett e-mailjében elégedetlenségét fejezte ki, amiért „alkalmazottai [mármint én és a kollégáim] ignoráljuk a rendeleteit és visszautasítjuk a kéréseit”. Ugyanezen a 2022. december 16-i napon a hallgató édesapja, Magyarország egyik leggazdagabb üzletembere, a nyilvánosan rendelkezésre álló információk szerint ebben az időszakban jelentős Mol-részesedéssel is rendelkező Rahimkulov Timur¹⁶ is írt a dékánnak, és szintén elégedetlenségének adott hangot. Levelében, amelyet másolati példányban az egyetem rektorának is megküldött, Rahimkulov úr név szerint is megemlítt mint olyan oktatót, akinek a teljesítményével különösen elégedetlen.

Amennyire az általam kezdeményezett etikai eljárások dokumentumaiból rekonstruálható, az édesapának a rektori titkárságra eljutó levele indította be az egyetemvezetés érdemi reakcióját az ügyben. A levelet a rektori titkárság munkatársa továbbította Vas Réka oktatási rektorhelyettesnek, azzal, hogy rektor úr kéri a panasz teljes kivizsgálását, és hívni fogja a rektorhelyettest a részletekért. Az etikai eljárás irataiból kiderül, hogy Vas Réka rektorhelyettes két nappal később, december 18-án azt írta Habis Helgának, hogy a hallgató nyújtson be dékáni méltányossági kérelmet technikai problémákra hivatkozva, amelyek úgymond akadályozták a megfelelő

számú kvíz beadásában. Vas Réka azt is kérte Habis Helgától, hogy egyeztessen velem, hogy „minden rendben legyen”.

Habis Helga írt a hallgatónak, hogy adjon be dékáni méltányossági kérelmet technikai problémákra hivatkozva, amit a hallgató meg is tett. Kérelmét Szántó Richárd alapképzésekért felelős dékán soron kívül elbírálta, és engedélyezte, hogy a hallgató pótkvizt írjon. Az etikai eljárás szerint a Moodle-rendszer nem rögzített a hallgatót a kvizek beadásában akadályozó technikai problémát.

Miután a hallgató sikeresen megírta a pótkvizt, az egyetemvezetés számára úgy tűnhetett, hogy immár semmi sem akadályozza a hallgató vizsgatételét. Kiderült azonban, hogy a hallgató nemcsak kvízből írt keveset a szorgalmi időszakban, hanem úgynevezett házi feladatokból is, amelyekből ugyancsak meghatározott számút és minőségűt kellett beadni a félév során. Ezt a kanyart már nem tudta bevenni az egyetemvezetés és a hallgató kooperációja, így végül Habis Helga Vas Rékával egyeztetve, Major Klára tudtával létrehozott egy külön vizsgaalkalmat a hallgatónak, aki ennek keretében a többi hallgatótól elkülönítve, az intézeti titkárságon írt meg egy, csak a számára elérhető, személyesen a dékán által kijavított vizsgadolgozatot.

Amikor a vizsga előtti napon rájöttem, hogy Habis Helga mire készül, felhívtam Takáts Elődöt és megpróbáltam rávenni arra, hogy lépjen közbe és akadályozza meg a megkülönböztető vizsgáztatást. A rektor álláspontja nem volt egyértelmű. Amikor azonban másnap reggel megnéztem a kollégáimmal együtt tartott, mindenki számára elérhető vizsgára feliratkozottak névsorát, és azon nem volt rajta a hallgató, tudtam, hogy nem sikerült meggyőzőm a rektort. Még egy utolsó kísérletet tettem: írtam egy e-mailt valamennyi, az ügyben általam érintettként azonosított kollégának és egyetemi vezetőnek.

Amikor 2023. január 27-én bementem vizsgáztatni, a kollégáimtól tudtam meg, hogy a hallgató az intézeti titkárságon ül, és ír egy, a miénktől eltérő vizsgadolgozatot. Felrohantam a titkárságra megnézni, hogy valóban így van-e. Így volt. Ezután SMS-eket váltottam Takáts Előddel,¹⁷ aki ezekre reagálva a reggeli e-mailemre írt reply-all válasszal, de a címzettek körébe Vas Réka oktatási rektorhelyettest is beemelve, beszámolót kért Szántó Richárd alapképzésekért felelős dékántól a történetről. A dékán válaszában közölte, hogy noha a hallgató a félév során házifel-

adatokból 50 százaléknál kevesebb pontot gyűjtött, álláspontja szerint szabályos és sikeres vizsgát tett mikroökonómiából.

*Szabálytalanságok szankciók nélkül:
Az etikai eljárások*

Január 30-án levelet írtam minden általam ismert, az ügyben érintett kollégának és egyetemi vezetőnek, amiben jeleztem, hogy etikai eljárást kívánok indítani az ügyben, amivel kapcsolatban tájékoztatást kértem az egyetem vezető jogászeitől. Miután ezt megkaptam, február 9-én etikai eljárást kezdeményeztem Habis Helga dékán, Szántó Richárd dékán és Takáts Előd rektor ellen.

A két dékán esetében az egyetem Jámbor Attila egyetemi tanár által vezetett állandó Etikai Bizottsága, a rektor esetében a vele szemben a munkáltatói jogokat gyakorló alapítványi kuratórium által kijelölt, Lánczi András kuratóriumi tag által vezetett Eseti Etikai Bizottság járt el első fokon. Az etikai testületek mindhárom esetben elmarasztalták az érintetteket. A két dékánt az Etikai Kódex 1.2. pontjába foglalt megkülönböztetésmentesség elvének megsértése miatt, a rektort ugyanezért és a 2.2. pontban foglalt felelős döntéshozatal elvének megsértéséért.¹⁸

Az elsőfokú döntések megleptek, de sejtettem, hogy még nem értünk a folyamat végére, és másodfokon sok minden történhet. Így is lett: mindhárom egyetemi vezető fellebbezett, és másodfokon mindhármukat felmentette az illetékes fórum, lezárva a velük szembeni etikai eljárásokat.

A két dékán esetében Szabó Lajos általános rektorhelyettes egyszemélyben hozta meg a másodfokú döntést. Szántó Richárd esetében a rektorhelyettes semmilyen, az etikai elmarasztalást indokló körülményt nem talált. Habis Helga esetében Szabó Lajos is megállapította a megkülönböztetésmentesség elvének sérülését, de nem értett egyet az Etikai Bizottsággal abban, hogy a megkülönböztető vizsgáztatásra a hallgató családjának vagyoni helyzetére tekintettel került sor. Mivel ez szerinte nem volt bizonyítható – kb. azt mondta erről, hogy nem látnunk bele Habis Helga fejébe –, a rektorhelyettes Szántó Richárdhoz hasonlóan őt is felmentette az etikai felelősség alól. (Szabónak erre a döntésére még visszatérek a következő, szabálytalansági eljárásról szóló részben.) A másodfokú felmentő ha-

tározatok hírére testületileg lemondtak az állandó Etikai Bizottság tagjai.

A Hernádi Zsolt vezette alapítványi kuratórium testületileg járt el Takáts Előd rektor esetében másodfokon. Hernádi előre bejelentett módon tartózkodott (hogy miért, az nem világos), Lánczi pedig nem vett részt a döntésben (feltehetően az elsőfokú eljárásban való érintettsége miatt). A másik három kuratóriumi tag – Bacsa György, Palotai Dániel és Váradi József – által megszavazott határozat hatályon kívül helyezte az Eseti Etikai Bizottság elmarasztaló határozatát, és megszüntette a rektor elleni etikai eljárást. Az indoklás az volt, hogy az elsőfokú etikai eljárásokban a megkülönböztetésmentesség elvével ellentétesnek minősített vizsgáztatás szabálytalansága a kuratórium szerint érdemben nem volt vizsgálható, ezért a vizsgát szabályosnak kell tekinteni. Ennél tovább nem is bajlódtak a felmentő ítélet megalapozásával: egyszerűen kijelentették, hogy „[m]indezekre tekintettel a Kuratórium arra a következtetésre jutott, hogy a tényállás tisztázása körében felmerült hiányosságok miatt az Eseti Etikai Bizottság döntését hatályon kívül helyezi és az etikai eljárást megszünteti”.

A rektor ennek ellenére nem maradt a helyén: másfél órával a felmentő határozat kihirdetése után megjelent az egyetemi intraneten a hír, hogy 2023. július 31-én, napra pontosan két évvel a rektori beiktatása után, Takáts Előd távozik az egyetem akadémiai szervezetének éléről.¹⁹ A hír meglepett, és az átláthatatlan egyetemi működés újabb bizonyítékát láttam benne. Ha a rektor nem követett el etikai vétést, miért mondott le? Ha elkövetett, miért mentette fel a kuratórium másodfokon? Az egyetemi vezetés által folytatott kommunikációs stratégia lehetetlenné tette az ilyen és ehhez hasonló kérdések tisztázását, és valójában célként sem tartalmazta soha az átlátható intézményi viszonyok megteremtését. Ellenkezőleg, egy olyan belterjes és informális, a személyes függelmi viszonyok bonyolult és átláthatatlan hálózatán alapuló szervezetiirányítási modellbe illeszkedett, aminek alapvető célja egy kézivezérelhető egyetem létrehozása és működtetése volt.

Ennek az ambíciónak a legfontosabb kivitelezője és egyben lehangsúlyosabb figurája a korlátlan felhatalmazását közel korlátlan önkénnyel alkalmazó Szabó Lajos volt. Ha a Bázeltől hazatért, princetoni PhD-vel rendelkező Takáts Előd feladata a Corvinus nemzetközi keretek közt is értelmezhető prezentálása volt, akkor Szabó végezte mögötte az aprómunkát: az egyetem átalakítását és a fenntartói

szándékok minden elvtől és akadémiai értéktől független, hiperpragmatikus érvényesítését. Ebben a munkamegosztásba illeszkedett Szabónak az etikai eljárásokban másodfokú döntéshozóként játszott szerepe is, ami után – Takáts távozását követően – megbízott rektorrá lépett elő.

A kuratóriumnak ez a döntése megütközést keltett, amit a Szakszervezeti Bizottság által 2023. július 11-én kiadott közlemény is jelez. Ebben kifejtettük, hogy Szabó általános rektorhelyettként a megelőző négy év egyetemi átalakítási folyamatainak egyik legnépszerűtlenebb szereplője volt. „Nevéhez számos »erőből áttolt«, az egyetemi autonómiát semmibe vevő intézkedés fűződik, köztük egyetemi szakok és szervezeti egységek egyik pillanatról a másikra történő megszüntetése, valamint egyetemi kollégák – formálisan közös megegyezéssel záruló – távozásának méltatlan és méltánytalan kikényszerítése” – írtuk. Leszögeztük, hogy az átalakítási folyamat „nélkülözte az alulról jövő kezdeményezéseket és az egyetemi vezetés mindenkor akaratát ellenpontosító dolgozói visszajelzések komolyan vételét”, és a végrehajtása során megszüntetésre került, vagy kiüresedett az akadémiai autonómia valamennyi intézményi biztosítóka. Azt is hozzátettük, hogy az etikai ügyekben elsőfokon elmarasztalt két dékán vonatkozásában a Szabó által hozott másodfokú döntések „indoklása jogilag és etikailag kétséges”.

Az innentől kezdve az elsősorban Radev és Szabó által fémjelzett egyetemvezetést zárt, hierarchizált kommunikáció, az információs aszimmetriák tudatos fenntartása, és az alulról jövő kezdeményezések terének lehető legszűkebbre szabása jellemezte. Az egyetemvezetés mindig mindenről tudni akart, miközben a lehető legkevesebb információt igyekezett megosztani a szervezeti hierarchia alacsonyabb fokain álló munkatársakkal. Ez volt az egyetem vállalati minta szerinti hierarchizálásának egyik leghatékonyabb módszere: a főnököd mindent tud a munkahelyi tevékenységeidről, minden a személyes helyzetet érintő kezdeményezéshez a jóváhagyására van szükséged, amit, ha úgy látja jónak, minden további nélkül meg is tagadhat tőled. Ez volt a Moltól átvett híres „one-over-one” elv érvényesülésének valódi üzenete: ki vagy szolgáltatva a főnöködnek, és az egyetértése nélkül a nap végén semmit nem tehetsz meg. Ami egy, a személyes teljesítményen és az akadémiai szempontok autonóm mérlegelésén alapuló, meritokratikus egyetemi világban különösen bizarrnak tűnik.

Nem csoda, hogy mindez a gyakorlatban olykor kissé szürreális helyzeteket szült. Az etikai eljárások megindulását követően például az eljárásokat jogászként segítő Bíró Barbara egyetemi jogi vezető megpróbált velem aláíratni egy titoktartási nyilatkozatot, amiben az állt, hogy senkinek még az etikai eljárások létezéséről sem szólhatok egy szót sem, ellenkező esetben kb. azonnal börtönbe zárhatnak az egyetem mint munkaadó „jogos gazdasági érdekeinek” sérülése miatt. Nem írtam alá, ami után a jogi vezető figyelmeztetett, hogy ettől még ugyanúgy felléphetnek velem szemben, ha az egyetem úgy látja jónak.

Az egyetemvezetés ennek megfelelően rosszul viselte, hogy időről időre hírt adtam az etikai eljárásokról a kollégáimnak, amire a szakszervezeti Facebook-csoportot és a saját egyetemi intézetem levelezőlistáját használtam, természetesen az intézetvezetőm rosszallása mellett. Ezeknek a híradásoknak egy része a sajtóhoz is eljutott²⁰, én azonban ebben az időszakban még nem adtam nyilatkozatokat. 2023 júniusában, az etikai eljárások lezárása után előbb Apáti-Tóth Kata egyetemi kommunikációs vezetőtől, majd Bíró Barbarától kaptam figyelmeztetést az egyetemi kommunikációs és GDPR-szabályok állítólagos megsértéséért. Ezután Major Klára intézetvezetőtől kaptam írásbeli figyelmeztetést, amire válaszul július elején Toronyai Gábor szakszervezeti elnök javaslatára engem támogató aláírásgyűjtés indult az egyetemen, amihez mintegy kétszázötvenen csatlakoztak. (Ez nagyjából az egyetemi dolgozói létszám negyede.)

Az információkhoz való hozzáférés, illetve annak akadályozása a továbbiakban is kulcskérdés maradt. Az etikai eljárások jogerős egyetemi lezárása után, az Etikai Kódexben foglalt jogommal élve a TASZ segítségével bírósághoz fordultam, és kértem a döntések felülvizsgálatát. Ezután, minden lehetséges egyetemen belüli eljárási lépés megtételét követően fordultam a nyilvánosságához, és adtam hosszú interjút a 444-nek.²¹ Ezt egy-két további nyilatkozat követte²², amelyekben mindig igyekeztem óvatosan fogalmazni, hogy a lehető legkisebb támadási felületet adjam magam ellen az egyetemvezetésnek.

A nyilvánossághoz való hozzáférés más szempontból is nagyon fontos volt. Egyrészt csak így tudtam a kollégáim tudomására hozni, hogy az egyetemvezetés az egyetem saját etikai kódexével ellentétes módon zárta le az etikai eljárásokat. Másrészt egy ál-

lamilag elismert diplomát adó egyetem közintézmény, ezért a szélesebb közvéleménynek is joga van tudni, hogy milyen etikai szabályok szerint működik, és hogy a saját vezetése betartja-e ezeket. Ha ugyanis nem, az valamennyi, az egyetem által kiállított diplomára rossz fényt vet. Harmadrészt az ügynek ebben a szakaszában már a nyilvánosság jelentette számomra a legfontosabb védelmet. Azzal kapcsolatban ugyanis nem volt kétségem, hogy az egyetemvezetés, ha módjában állna, szívesen megszabadulna tőlem. Azt azonban nem tudtam, hogy ezt hogyan képzelik el.

*Szankciók szabálytalanságok nélkül:
A szabálytalansági eljárás*

Szabó Lajos szabálytalansági bejelentése

Szabó Lajos (akkori) általános rektorhelyettes a Takáts Előd elleni etikai eljárás 2023. június 8-i befejezése előtt néhány nappal, 2023. június 2-án szabálytalansági bejelentést tett²³ Takáts Előd rektornál és Domahidi Ákos kancellárnál.²⁴

A szabálytalansági eljárás egy 2016-ban, az akkori szenátus rendeletével létrehozott jogintézmény,²⁵ amit tudomásom szerint ebben az esetben alkalmaztak először és mindeddig utoljára a Corvinuson. Az eljárás megalkotóinak szándéka szerint arra való, hogy ha valaki valamilyen szabálytalanságot észlel, akkor annak bejelentését követően a kancellár és a rektor felügyelete mellett folytathassák le az erre vonatkozó hivatalos vizsgálatot. Az egyetem gazdálkodásának és technikai funkcióinak felügyeletével megbízott kancellárnak vélhetően azért szánt főszerepet a rendelet, mert a kivizsgálandó szabálytalanságok közt értelemszerűen lehetnek gazdasági-pénzügyi jellegűek is. Az észlelt szabálytalanságot a rektornak és a kancellárnak kell bejelenteni, akik a rendelet szerint vagy együtt döntenek az eljárás megindításáról, vagy a kancellár önállóan intézkedik.

Szabó Lajos a szabálytalanságok széles körét azonosította az etikai eljárások által érintett mikroökonomia-kurzus megszervezése, oktatása és a Habis Helga által – Major Klára és más egyetemi vezetők tudtával és jóváhagyásával – lebonyolított vizsgáztatás körül. Eltérőek voltak a Moodle és a Neptun rendszerben szereplő tantárgyi adatlapok. A Moodle rendszerben található – a tárgy oktatása során álta-

lunk használt – tantárgyi adatlapban a rektorhelyettes szerint nem voltak elég precízen megfogalmazva a tantárgyi követelmények. A Neptun és a Moodle rendszerben található tantárgyi adatlapok más-más személyt jelöltek meg tárgyfelelősként. Rossz volt a tantárgyi követelményekkel kapcsolatos kommunikáció Habis Helga és köztem, amivel kapcsolatban Habis Helga tárgyfelelősként nem kérte az intézetvezető segítségét. Ugyanakkor – írta Szabó Lajos „Major Klára intézetvezető is hibázott, mert nem járt el kellő alapossággal a tekintetben, hogy lépéseket tegyen a követelményekkel kapcsolatos eltérő álláspontok kezelésére, és a kérdésben a döntés meghozataláért sem tette meg a megfelelő lépéseket”.²⁶ De a tantárgyi adatlapok és követelmények körüli helyzet tisztázatlanul hagyásával szinte hibázott az egyik intézetvezető-helyettes, a Moodle-ben szereplő tantárgyfelelős és a tárgy valamennyi oktatója, köztük én is.

A bejelentésben szó van az etikai eljárásokban érintett hallgató édesanyjának általam küldött e-mailről és a szülők tájékoztatásáról gyermekeik tanulmányi helyzetével kapcsolatban. Mivel az egyetemi hallgatók felnőtt, nagykorú állampolgárok, személyes adataik, beleértve a tanulmányi előmenetelükre vonatkozó információkat, közeli hozzátartozóiknak sem adhatók ki. Ezért – írta a rektorhelyettes – mind Habis Helga, mind én hibát követtünk el: „Ebben az értelemben Ádám Zoltánnak a hallgató édesanyjának írt levelében a tárgy követelményei tekintetében olyan információkat osztott meg a hallgató édesanyjával, mely ellentétes a fenti normákkal. Nevezettek ezzel hibát követtek el, ami nem szándékos szabálytalanságnak értékelhető.”

Végül a rektorhelyettes bejelentése kitért az etikai eljárások középpontjában álló vizsgára, amiről a következőket írta: „Az [etikai] eljárás kapcsán másodfokon rektori jogkörben eljáró általános rektorhelyettes [vagyis ő maga] megállapította, hogy az Etikai kódex 1.2. a) alpontját tekintve bizonyítottság hiányában nem volt megállapítható az etikai vétség eljárás alá vont személy [vagyis Habis Helga] általi elkövetése. Megállapította ugyanakkor [mármint ő maga], hogy azzal, hogy a hallgató más hallgatóktól elkülönülve, más helyen, más időben és más vizsgasor alapján, végül az eljárás alá vont személynél [vagyis Habis Helgánál] magánál, a vizsgáztató tanár vizsgájáról levéve vizsgázott, megvalósult a teljesítményértékelés során a megkülönböztetés, amelyet az el-

járás alá vont személy [vagyis Habis Helga] követett el.”

Ez utóbbi, az etikai eljárások középpontjában álló vizsgáztatással kapcsolatban Szabó Lajos által írottak legalább két okból különösen figyelemreméltók. Egyrészt egyértelműen kiderül belőlük, hogy a vizsgáztatás megkülönböztető jellegű volt, ami nyilvánvalóan sértette az Etikai Kódexben foglalt alapelveket, és ezért az általa felmentett Habis Helga viselt felelősséget.

Mire hivatkozva mentette fel Szabó Habis Helgát az etikai vétség elkövetésének felelőssége alól? Arra hivatkozott, hogy az elsőfokú etikai határozatot meghozó Etikai Bizottsággal ellentétben nem látta bizonyítottnak, hogy a dékán a családjának vagyoni

helyzetével összefüggésben részesítette eltérő bánásmódban a hallgatót. Azt azonban maga is leszögezte, hogy a hallgató megkülönböztető vizsgáztatására sor került.

Szabó másodfokú etikai ítélete ezt az egyszerű és magától értetődő belátást kérdőjelezte meg: attól, hogy Habis Helga esetében (szerinte) nem volt bizonyítható a megkülönböztető vizsgáztatás indítéka, magához a megkülönböztető vizsgáztatás tényéhez még nem fért kétség. Már csak azért sem, mert ezt maga Szabó is meg-

állapította a másodfokú határozatában. Abban a határozatban, amivel az elemi egyetemi szabályokat semmibe véve felmentette Habist ugyanennek az etikai vétségnek a jogkövetkezményei alól.

Hogy ez mennyire volt komoly és megalapozott eljárásnak tekinthető Szabó Lajos részéről, azt az olvasó megítélésére bízom. Ugyanakkor felhívom rá a figyelmet, hogy a rektorhelyettes azt kérte a szabálytalansági bejelentésében, „hogy a döntésben illetékes vizsgálja meg a vizsga érvényességének kérdését és hozza meg az ezzel kapcsolatos döntését!” Éppen azt tehát, aminek hiányára hivatkozva a fenntartó MUC Alapítvány Hernádi Zsolt vezette kuratóriuma néhány nappal később felmentette az etikai vétség elkövetésének felelőssége alól Takáts Előd rektort.

Nem tudjuk, hogy a szabálytalansági eljárás vizsgálta-e a vizsga szabályosságát. Az eljárás lezárásakor kiadott egyetemi közlemény – amiről a következő alfejezetben lesz szó – nem tartalmaz erre vonatkozó információt. Egyrészt azonban nem világos, hogy egy, az egyetem etikai szabályaival ellentétes módon megtartott vizsga eredménye hogyan lehet érvényes egy magát komolyan vevő, diplomáit a hallgatókra

egységesen érvényes követelmények teljesítése alapján kiadó egyetemen. Másrészt felmerül annak a gyanúja, hogy a kancellár azért dátumozta a valódi keltezési időpontnál hat nappal későbbre Szabó Lajos szabálytalansági bejelentését az eljárás megindításáról szóló későbbi kommunikációjában, hogy ne gyengítse a Takátsot felmentő másodfokú kuratóriumi határozat egyetlen érdemi hivatkozási alapját, miszerint az egyetem nem vizsgálta az etikai eljárások középpontjában álló vizsga érvényességét.

Szabálytalansági eljárás: meghallgatás és vita a kancellárral

A Domahidi Ákos kancellár által vezetett, Zsóka Ágnes rektorhelyettes és Borbás Zsuzsanna munkajogi vezető (mint az eljárást segítő jegyzőkönyvvezető) részvételével zajló szabálytalansági eljárásban 2023. szeptember 6-án került sor a meghallgatásomra. A meghallgatás feszült légkörben indult, mivel mindjárt az elején jeleztem, hogy illegitimnek tartom az eljárást: „Van egy csomó kérdésem: egy szabálytalanságnak a vizsgálatát folytatjátok, miért most kerül erre sor, ennek mi a kapcsolata az általam indított etikai eljárásokkal? Ez nekem nem világos” – mondtam a meghallgatási jegyzőkönyv tanúsága szerint bevezetésekképp. A kancellár válaszul elmondta, hogy az általam kezdeményezett etikai eljárások során derült fény olyan potenciális szabálytalanságokra, amelyeket a szabálytalansági eljárás vizsgál. Zsóka Ágnessel együtt megtekintették az etikai eljárások anyagait, vannak azonban a törtéteknek olyan aspektusai, amelyekről az azokban foglaltak alapján nem tudták eldönteni, hogy hogyan értékelendők, és amelyek az ő kifejezésével élve „szabálytalanságspecifikusak.” Etikai kérdésekkel viszont nem foglalkoznak – tette hozzá.

Válaszul jeleztem, hogy ezt nem tartom hiteles megközelítésnek. „Természetesen minden kérdésre válaszolok, de az én értelmezésem szerint ez nem egy másik ügy. Én úgy tudom, hogy Szabó Lajos rektorhelyettes úr azt jelölte meg szabálytalanságnak, amit én etikai vétségként jelöltem meg Habis Helga dékán asszony részéről. Ez az én tudomásom az ügyről. Ha ez nem helytálló, légy szíves, erről tájékoztass” – mondtam.

A meghallgatás több mint egy óra hosszúságúra nyúlt (a leírt jegyzőkönyv több mint tizenkét oldalas). Volt benne néhány további feszült pillanat, főleg azokban a helyzetekben, amikor a kancellár az eseményeknek olyan interpretációját próbálta a számba adni, amivel nem értettem egyet. Ez leginkább a hallgatók közti diszkrimináció vádjával kapcsolatos kérdések tárgyalásához kapcsolódott. Ezzel kapcsolatban azt érdemes megjegyezni, hogy a szabálytalansági eljárást lezáró határozat, amely összesen öt pontban állapított meg szabálytalanságot, egyetlen szabálysértést minősített súlyosnak: a pótkvíz írási lehetőség kapcsán általunk, oktatók által állítólagosan alkalmazott hallgatók közti diszkriminációt.²⁷ Ez egy úgynevezett „B hallgató” körüli helyzetre vonatkozott, akinek a tantárgy-koordinátor kollégám – mivel tudomása szerint a többiekénél később tudta csak megkezdeni a tanulmányait – engedélyezte pótkvíz megírását, miközben a hasonló kéréssel hozánk forduló és végül Habis Helga által levizsgáztatott hallgatónak nem engedélyeztük ugyanezt, mivel ő a félév kezdetétől részt vett az órákon.

Mivel a szabálytalansági eljárásnak nem sikerült bizonyítania, hogy „B hallgató” esetéhez bármi közöm volt, az állítólagos diszkrimináció vádját csak

EZZEL KAPCSOLATBAN AZT ÉRDEMES MEGJEGYEZNI, HOGY A SZABÁLYTALANSÁGI ELJÁRÁST LEZÁRÓ HATÁROZAT, AMELY ÖSSZESEN ÖT PONTBAN ÁLLAPÍTOTT MEG SZABÁLYTALANSÁGOT, EGYETLEN SZABÁLYSÉRTÉST MINŐSÍTETT SÜLYOSNAK: A PÓTKVÍZ ÍRÁSI LEHETŐSÉG KAPCSÁN ÁLTALUNK, OKTATÓK ÁLTAL ÁLLÍTÓLAGOSAN ALKALMAZOTT HALLGATÓK KÖZTI DISZKRIMINÁCIÓT

Vyacheslav Arbuzovval szemben tartották fenn, aki a munkaügyi peremben elhangzott tanúvallomása szerint ezért szóbeli figyelmeztetést kapott Major Klárától.²⁸ Hogy a szabálytalansági eljárás által feltárt más, csekély vagy közepes súlyúnak minősített szabálytalanságokat milyen szankciók követték, azt tudomásom szerint semmilyen fórumon nem kommunikálta az egyetemvezetés.²⁹

A Vyacheslav Arbuzovval – azaz Szlávával – a hozzám járó hallgató esetéről folytatott – a 3.2. alfejezetben ismertetett – levélváltás

a meghallgatásomon is főszerepet kapott. A kancellár közel egy hónap múlva, szeptember 29-én kért meg rá, hogy eredeti, változatlan formában továbbítsam neki a kollégámmal folytatott, a meghallgatásomon általam felolvasott e-mail-váltást. Ez meglepett: nem tudtam, hogy az egyetem kancellárja, akivel egyébként oktatóként soha semmilyen munkakapcsolatom nem volt, bekérhet tőlem egy, a kollégámmal folytatott levelezést. Úgy gondoltam, hogy ez a munkavállalókkal szembeni represszió jele lehet, nem függetlenül az egész szabálytalansági eljárásról alkotott nagyon rossz véleményemtől. Ezért az egyetemi szakszervezeti Facebook-csoportban tájékoztattam a

kollégáimat a történekekről, megosztva velük a kancellár levelét és az arra adott válaszomat. Az utóbbi a kancelláron és a vizsgálatot végző másik két egyetemi vezetőn, Borbás Zsuzsannán és Zsóka Ágnesen kívül a kölcsönös tisztánlátás és áttekinthetőség érdekében másolati példányban megküldtem Szabó Lajosnak, Anthony Radev egyetemi elnöknek és Major Klára intézetvezetőnek is.

A levélben elmarasztaltam az egyetemvezetésnek az etikai eljárásokkal kapcsolatos magatartását, és alibi vizsgálatnak neveztem a szabálytalansági eljárást. A kancellárnak a Facebook-csoportban általam közzétett, összesen három levele kizárólag hivatalos közléseket tartalmazott, szenzitív, személyiségi jogot sértő információk nélkül. Az első a szeptember 6-i meghallgatásomra szóló „behívólevél” volt, a másik kettő pedig a meghallgatásomon felolvasott e-mailek továbbítására utasított. (Az utóbbiak közül az egyikben szerepelt Vyacheslav Arbuzov neve és az etikai eljárásokban érintett hallgató Neptun-kódja. Ezeket töröltem a kollégáim számára közzétett levelekből.) Ehhez az október 3-án éjszaka megírt, Facebook-poszt formájában közzétett beszámolóhoz egy héttel később, október 11-én kiegészítő megjegyzést fűztem, amiben beszámoltam a további napok történéseiről, köztük a kancellárral folytatott vitámról.

A kancellár által a levelek átküldésére adott október 4-i határidő napján megkérdeztem Szlávát, hogy megengedi-e, hogy átküldjem a levelezésünket a kancellárnak. Miután hozzájárult, a déli határidő előtt egy perccel továbbítottam a levelezést Domahidinek. Pontosabban – és ebben valóban mulasztást követtem el, bár nyilvánvalóan nem szándékosan, és a szabálytalansági eljárásnak sem okoztam vele semmilyen érdemi hátrányt – pont azt a két e-mailt nem küldtem el tévedésből, amit Szlávával 2022. december 7-én késő este váltottam. Egy olyan e-mail-folyamatot küldtem át ugyanis, aminek azonos volt a szabálytalansági eljárási meghallgatásomon általam ugyancsak felolvasott kiinduló e-mailje (a hallgató által nekem írt e-mail, amiben a vizsgázás lehetőségei iránt érdeklődik), és ami jóval több e-mailt tartalmazott, mivel szerepeltek benne a hallgató édesanyjának egyetemi látogatását követően Szlávával és Major Klárával váltott e-mailek is. Valószínűleg úgy gondoltam ugyanis, hogy „a levelezés szerkesztés nélküli eredeti formában való biztosítása”, amit a kancellár kért, ezt követeli, és nem vettem észre, hogy a két, december 7-én késő este Szlávával váltott e-mail nem szerepel a levélfolyamban.

A meghallgatási jegyzőkönyv, amiben ellenőrizhettem volna, hogy a kancellár pontosan milyen e-maileket kér tőlem, ekkor még nem állt rendelkezésemre. Azt csak október 5-én 17:05-kor kaptam meg Borbás Zsuzsannától, azzal, hogy jelezzem, ha szerintem valami pontatlanul szerepel benne. Arról, hogy erre mindössze egy napom van, mert másnap le kívánják zárni az eljárást, sem tőle, sem mástól nem kaptam tájékoztatást. Mivel másnap, október 6-án négyszer 90 percet tanítottam (ez egy egyetemi docens heti tanításadagja a Corvinuson), október 5-én este nem kezdtem el a jegyzőkönyvvel alaposabban foglalkozni.

Ugyanezen az október 5-i napon reggel 7:36-kor Domahiditől is levelet kaptam, amiben arról tájékoztatott, hogy nem kapta meg az általam előző nap elküldött leveleket: „Sajnálattal vettem tudomásul, hogy a korábban megfogalmazott kéréseimnek másodszori kérésem ellenére sem tett eleget, és úgy döntött, hogy az Ön által a meghallgatása alatt hivatkozott e-mail üzen[e]tet nem bocsátja a rendelkezésünkre” – írta a kancellár, majd áttért a két nappal korábbi, az egyetemvezetéssel szemben kritikus – a szakszervezeti Facebook-csoportban is közzétett – levelem tárgyalására, anélkül, hogy tudomást vett volna az általam előző nap továbbított e-mailekről.

Válaszul aznap 13:33-kor – tehát még mindig jóval a meghallgatási jegyzőkönyv koraesti megérkezése előtt – megírtam Domahidinek, hogy valami félreértés van köztünk, mivel a reggeli e-mailjét egy olyan levélre válaszolva küldte, amivel egy hosszú, a kollégáimmal folytatott e-mail-váltást továbbítottam neki. Egyben azt is jeleztem neki, hogy nem sikerült eloszlatnia a kétségeimet az általa vezetett eljárás valódi funkcióját illetően. Ezt írtam:

„Tisztelt Kancellár úr, kedves Ákos!

Az Ön levelei, úgy látszik, mindig hordoznak magukban nemvárt elemeket, meglepő fordulatokat. Ilyen, számomra meglepő fordulat, hogy Ön az egyetem kancellárjaként, mint az egyetem képviselője, engem, az akadémiai szervezet tagját, bármire utasíthat. Erről eddig nem volt tudomásom. Úgy gondolom, hogy ha valamilyen oknál fogva Ön ezt szükségesnek tartja – feltételezem, hogy erre korlátozott keretek közt, az Ön által folytatott vizsgálat kontextusában van módja –, arról érdemes tájékoztatnia a velem szemben a munkáltatói jogokat gyakorló egyetemi vezetőt, az adott esetben Dr. Major Klárát, akit

ennek érdekében be is teszek ennek a levélnek a címettjei közé, másolati példányban.

Másrészt, szeretném felhívni a figyelmét, hogy az Ön által kért levélváltást tegnap 11.59-kor (vagyis az Ön által szabott határidőt betartva) küldtem át Önnek és kollégáinak. Erről nyilván Önnek is van tudomása, mivel a levélváltást tartalmazó, általam Önnek és kollégáinak elküldött levélre válaszolva küldte meg nekem a ma reggeli e-mailjét. Ebben az esetben viszont nem világos, hogy miért állítja a mai levelében, hogy nem tettem eleget a kérésüknek, és nem bocsáttam rendelkezésükre az e-mail-váltást.

Végül, szeretném jelezni, hogy a szabálytalansági vizsgálattal kapcsolatban nem sikerült elosztatnia a fenntartásaimat. Mindaz, amit ír, akkor volna hiteles, ha erre a vizsgálatra hónapokkal ezelőtt, az idei tanév megkezdése előtt került volna sor, és ha a vizsgálat ténye és eredményei az egész egyetemi közösség előtt nyilvánosak volnának. Ebben az esetben valóban hasznosulhatnának a vizsgálat következtetései az egyetem számára. Ehhez azonban nyílt és őszinte kommunikációra volna szükség az Önök és az egész egyetemi vezetés részéről, mind az általam kezdeményezett etikai eljárásokkal kapcsolatban, mind a hozzájuk kapcsolódó egyéb vizsgálatok terén.

Üdvözlettel,
Ádám Zoltán

Domahidi másnap, október 6-án 14:12-kor – több mint egy nappal a levelem elküldése után, mindössze néhány órával az általa vezetett szabálytalansági eljárás lezárása előtt – válaszolt. Ezt írta:

„Tisztelt Docens úr, kedves Zoltán, levélváltásainkból úgy tűnik félreértés van közöttünk a bekért levelezés vonatkozásában.

Regisztráltuk az átküldött levelezést, ez azonban nem a teljes levelezés, amelyet Te a meghallgatáson idéztél. Ismételten kérjük, hogy a[z] idézett levelezéseket teljes terjedelmében küld[d] el számunkra, annak érdekében, hogy a levelezés teljes kontextusát megismerhessük 2023. október 6-a (péntek) 16.00-ig.

Üdvözlettel a vizsgálatban eljáró döntéshozók nevében,

Dr. Domahidi Ákos kancellár

Erre a következő választ küldtem neki 15:16-kor, a két délutáni órák közötti szünetben:

„Tisztelt Kancellár úr, kedves Ákos, Tanítok ma 5-ig (most csak azért írok, mert épp szünet van), úgyhogy ma 4-ig biztos nem tudok már mást átküldeni. De őszintén szólva nem is pontosan értem, hogy mire gondolsz. Nálam tudtommal nincs más, a kollégáimmal folytatott levelezés, ami az adott helyzetre reagál. Ha kicsit pontosabban meg tudod jelölni, hogy mire gondolsz, a hétvégén szívesen utánanézek.

Üdv, Zoltán

Domahidi válasza 16:06-kor érkezett meg, amit azonban én értelemszerűen csak az 5-ig tartó óráim után olvashattam el. Így szólt:

„Tisztelt Docens úr, kedves Zoltán, elfoglaltságodra tekintettel, kérem kérésünknek legkésőbb 2023. október 6-a (péntek) 18.00-ig tegyél eleget.

Kérem küld[d] el számunkra a meghallgatáson általad felolvasott elektronikus levelezést, amelyet a tantárgy »koordinátora« Vyacheslav Arbuzov[v]al folytattál, és amelyet még nem továbbítottál számunkra azzal a levelezéssel, amelyet 2023. október 4-én 11.59-kor kaptunk meg.

Üdvözlettel a vizsgálatban eljáró döntéshozók nevében,

Dr. Domahidi Ákos kancellár

Miután elkészöntem a hallgatóktól, felmentem az irodámba, és péntek este negyed 6-kor, négyszer másfél óra aznapi tanítás után elővettem a kancellárnak két nappal korábban továbbított e-maileket és az előző nap megkapott meghallgatási jegyzőkönyvet. Mivel a továbbított e-mail-folyam ugyanazzal az általam a meghallgatáson felolvasott, az etikai eljárásokban érintett hallgatótól kapott e-maillal indult,

amelyik a meghallgatási jegyzőkönyvben is elsőként szerepelt az általam felolvasott e-mailek közt, eszembe sem jutott, hogy az azt követő e-mailek, amelyeket Vyacheslav Arbuzovval váltottam, nem szerepelnek az átküldött közt. Kétségtelenül igaz, hogy ezt nem ellenőriztem az elküldött levelek mappára kattintva.

Abban a háromnegyed órában, ami a rendelkezésemre állt péntek este negyed 6 és 6 óra közt, ez nem jutott eszembe. Fáradtan és frusztráltan, a kancellár eljárását minden szempontból elfogadhatatlannak tartva a következő választ küldtem neki és munkatársainak, valamint Major Klára intézetvezetőnek 17:57-kor:

„Tisztelt Kancellár úr, kedves Ákos!
Megnéztem a Zsuzsi által átküldött jegyzőkönyvet a meghallgatásomról. (Köszönöm, Zsuzsi, még nem volt időm az egész résztletesen elolvasni, ha lesz módosítási kérésem, megjegyzésem, jelzem.) Az általam a meghallgatáson felolvasott e-mailek pontosan ugyanazok, amelyeket október 4-én 11.59-kor továbbítottam Nektek. Szövegszerűen, szóról szóra egyezik a jegyzőkönyv azzal, ami az október 4-én továbbított e-mailekben áll. Ha ennek megvizsgálásához szükségem van rá, szólj nyugodtan, szívesen megmutatom személyesen.

Addig is köszönöm, hogy pénteken 5 és 6 között, négyszer 90 perc tanítás után ezzel foglalkozhattam. Nyilván fontos volt a vizsgálat számára. Ha esetleg van valamilyen szombat hajnali vagy vasárnap esti határidős feladatom is, kérlek, jelezd.

Üdvözlettel,

ÁZ”

Domahidi erre a levélre már nem válaszolt. Mint később megtudtam, Zsóka Ágnessel ugyanezen az október 6-i napon zárták le a szabálytalansági eljárást, és készítettek el annak lezáró határozatát, benne egy rám vonatkozó kiegészítő megállapítással. Ezt a lezáró határozatot és kiegészítő megállapítást a kancellár október 9-én, hétfőn küldte meg Anthony Raddev elnöknek, Szabó Lajos megbízott rektornak és Misovicz Tibornak, az egyetemet fenntartó Maecenas Universitatis Corvini Alapítvány titkárnak, ehhez a levélhez csatolva:

„Tisztelt Elnök úr, Rektor úr, Titkár úr,
Kedves Anthony, Lajos, Tibor,
Továbbítom számotokra a szabálytalansági vizsgálatot lezáró határozatot. A vizsgálatot Zsóka Ágnes rektorhelyettes asszonnyal pénteken zártuk le.

Mivel a határozatnak az általános rendellenességeket felszámolni célzott akcióterven felül komolyabb taktikai előkészítést igénylő munkajogi következménye is lehet, ezért kérlek, a határozatot kezeljétek rendkívül bizalmasan. Ebben a helyzetben kiemelten fontos, hogy az Egyetem egyeztetetten és egységesen lépjen fel, különben nagymértékben veszélyeztetünk mindenféle tervezett lépést.

Mindezek tükrében azt javaslom, hogy holnap a Szenátust követően ebben a körben mindenképpen egyeztessünk a tervezett lépésekről és azoknak a kommunikációs lekíséréséről.

Nagyon köszönöm az együttműködéseket!

Bármilyen kérdések merülne fel, kérlek, jelezzétek.

Köszönettel,
Ákos”

Utólag nem nehéz kitalálni, hogy Domahidi milyen „komolyabb taktikai előkészítést igénylő munkajogi következményre” gondolt, nekem azonban ekkor még sejtelmem sem volt róla, hogy mire készülnek. Arról sem tájékoztattak, hogy lezárták a szabálytalansági eljárást. Ezért a következő hét szerdáján, október 11-én újabb e-mailt írtam neki, érdeklődve, hogy mire jutott a keresett e-mailekkel kapcsolatban:

„Tisztelt Kancellár úr, kedves Ákos,
szeretnék érdeklődni, hogy a péntek este 17.57-kor átküldött e-mailem alapján sikerült-e megállapítanod, hogy az általam október 4-én 11.59-kor megküldött levelezés azonos azzal, amit azóta ismétlődő módon keresel rajtam. Ha igen, javaslom, kérj elnézést azért az egyik korábbi e-mailedben szereplő ál-

lításodért, hogy akadályozom az általatok folytatott vizsgálatot. Ha nem, továbbra is szívesen segítek összevetni egymással két nem különösebben bonyolult, angol nyelvű szöveget.

Üdvözlettel,
Ádám Zoltán”

Domahidi erre a levélre sem válaszolt. A következő két hétben az egyetemvezetés egyetlen tagjától sem hallottam semmit az e-mailekről és a szabálytalansági eljárás állásáról, beleértve a velem szemben a munkáltatói jogokat gyakorló, velem közvetlen munkakapcsolatban álló Major Klárát is.

Az erre vonatkozó híradásra október 24-ig kellett várnom, amikor Major Klárához voltam hivatalos, hogy közölje velem a szabálytalansági eljárás eredményét. Amikor az irodájába lépve ott találtam Csentericsné Arnold Zsuzsanna HR-vezetőt és Szabó Lajos megbízott rektort, már sejtettem, hogy nem lesz különösebben kedélyes a találkozó. Az átadott felmondólevelével a munkáltatóval való együttműködés megtagadását jelölte meg az azonnali hatályú, rendkívüli felmondás elsődleges indokaként, aminek alapja a kancellár által kért e-mailek elküldésének állítólagos megtagadása volt. Ezt visszautasítottam, és közöltem velük, hogy nyilván ők is tisztában vannak vele, hogy nem mondanak igazat, mivel én átküldtem a kancellár által kért leveleket. A másik indok a

kancellárral szemben használt, szerintük megengedhetetlen hangnem, valamint az egyetemvezetés állítólagos lejáratása volt a szakszervezeti Facebook-csoportban közzétett posztjaikkal. Ott mindjárt, Major Klára irodájában ülve, Szabó Lajost és Csen-tericsné Arnold Zsuzsannát hallgatva eldöntöttem, hogy bíróság elé viszem az ügyet. Szabó Lajossal pedig közöltem, hogy olyan szégyenteljes szerepet játszott ebben az ügyben és a megelőző hónapok egyetemi folyamataiban, hogy egy jobb kocsmába sem engednék be, és egyszer még az unokái is szégyenkezni fognak azért, amit tett.

Arról, hogy tudtomon kívül valóban nem küldtem el a kancellár által kért két e-mailt, az elbocsátásom után nem sokkal az egyetemi irodámba bekopogtató Vyacheslav Arbuzovtól értesültem. Mint kiderült, a kancellár időközben tőle is bekérte a leveleket, és ő el is küldte neki őket. Ezt azonban korábban senki nem közölte velem. Tény tehát, hogy ez ügyben nem teljesítettem maradéktalanul a kancellár kérését: többszörös félreértések közepette, egy nagyon későn megkapott meghallgatási jegyzőkönyv birtokában, időben – feltehetően nem véletlenül – nagyon beszorítva, számomra nagyon előnytelen körülmények között, hibásan jutottam arra a következtetésre, hogy az eredeti, szerdai határidő lejártáig elküldtem a két e-mailt. Egy egész, Szlávával és Major Klarával váltott e-mail-folyamat továbbítottam a kancellárnak, aminek az elején ott volt a két, a szabálytalansági eljárási meghallgatáson szintén felolvasott, az etikai eljárásokban érintett hallgatóval váltott e-mail, a kancellár által kért két, Szlávával váltott e-mail azonban valóban nem volt köztük.

MUNKÁÜGYI PER

A 2023 novemberében a Fővárosi Törvényszékhez beadott keresetben az elbocsátásom jogellenességének kimondását és a munkaviszonyom helyreállítását kértem a bíróságtól. A keresetben – tekintettel az utóbbi igényre – sürgős eljárást kértünk a bíróságtól, az elsőfokú eljárás azonban így is több mint másfél évig tartott. Ezt egy jóval rövidebb, mindössze egyetlen tárgyalásból álló, összesen mintegy három hónapos másodfokú eljárás követte a Fővárosi Ítéltáblán. (Az elsőfokú eljárás tárgyalásai 2024 februárja és 2025 júniusa között zajlottak, a másodfokú eljárás egyetlen tárgyalására 2025 októberében került sor.) Mind első-, mind másodfokon veszítettem: a bíróságok az egyetemnek adtak igazat, jogosnak minősít-

ve a 2023 októberi, azonnali hatályú, rendkívüli felmondást.³⁰

A TASZ által elkészített kereset részben eljárási, részben tartalmi érvek alapján kérte a bíróságtól az elbocsátásom jogszerűtlenségének kimondását. Az eljárási érv a felmondás elkészítségére vonatkozott, mivel rendkívüli felmondással az arra alapot adó munkavállalói magatartásról való tudomásszerzéstől számított tizenöt napon belül élhet a munkáltató, az adott helyzetben pedig ennél több idő telt el, mivel Major Klára már október elején tudatában volt a kancellár és köztem kialakult vitának, ismerte annak hangnemét és tartalmi elemeit, mivel egyetlen kivétellel valamennyi, a kancellárnak küldött e-mailem címzettjei közt szerepelt másolati példányban.

A tartalmi érveink közt a szólásszabadság korlátozását, a közérdekű bejelentőket megillető védelem megsértését, az egyenlő bánásmód hiányát, az érdekvédelmi vezetőt megillető foglalkoztatási védelem megsértését és a megtorlósszerűen alkalmazott, aránytalan és félelemkeltő munkáügyi intézkedést soroltuk fel, mint jogellenes munkáltatói magatartást.

Az egyetemi oldal tanúként vonultatott fel szinte minden, az ügyben érintett egyetemi vezetőt, akik feltűnő összhangban és az egyetem jogi képviseletét ellátó Oppenheim Ügyvédi Irodával látható egyetértésben írták le tanúvallomásaikban a történeteket. A mi javaslatunkra tanúként hallgatta meg a bíróság Vyacheslav Arbuzovot, aki az etikai eljárásokban érintett mikroökonómia-kurzus koordinátora volt, Dunavölgyi Máriát, az egyetemi Alkalmazotti Tanács elnökét, Kerényi Pétert, az egyetemi szakszervezet vezetőségi tagját, a velem egy intézetben dolgozó és korábbi Szenátus-tagként az egyetemi viszonyokat általában is kitűnően ismerő Rosta Miklós docenst, valamint Bakonyi Anikót, a feleségemet.

Az egyetemi oldal tagadta, hogy akár a szólásszabadságomat, akár az érdekképviseletvezetői munkámat bárki bármikor korlátozta volna az egyetemen. Véleményük szerint a szabálytalansági eljárás, amivel tudatosan nem működtem együtt, időben és tartalmában is elvált az etikai eljárásoktól. A rendkívüli elbocsátásra az teremtetett jogalapot, hogy a kancellár által ismétlődően kért két e-mail el nem küldésével súlyos – az egyetemi oldal szerint szándékos – kötelezettségzegést követtem el. Emellett a kancellárral és munkatársaival szemben általam használt hangnem, valamint az a tény, hogy a szabálytalansági eljárásról alkotott véleményemről a kancellárral foly-

tatott levelezésem egy részével együtt tájékoztattam a szakszervezeti kollégáimat, ellehetetlenítette a további foglalkoztatásomat.

Ezzel szemben szerintünk a szabálytalansági eljárás nagyon is szorosan összefüggött az etikai eljárásokkal, időben és tartalmilag egyaránt. Az egyetemvezetés a saját maga által elszabotált etikai eljárások részleges helyettesítésére használta a szabálytalansági eljárást, méghozzá olyan módon, hogy annak keretében ellenem és oktatótársaim ellen is fel tudjon lépni, mintegy áttolva ránk a magas rangú egyetemi vezetők által elkövetett, de az egyetem által nem szankcionált etikai szabálysértésekkel összefüggő felelősségeket. Egyrészt így próbálták reparálni az egyetemet ért presztízsveszteséget: nem az egyetem hibázott, hanem az egyetemvezetéssel együttműködni nem hajlandó oktató és kollégái, akik ráadásul diszkriminációt alkalmaztak a hallgatók közt – szólt az egyetemi vezetés narratívája. Másrészt a velem és Vyacheslav Arbuzovval szembeni fellépés alkalmas volt az egyetemi munkavállalók megfélemlítésére. Ez különösen Szabó Lajosnak volt érdeke, akinek vezetői teljesítményét és az etikai eljárásokban játszott szerepét nyíltan bírálta a szakszervezet, és aki arra kapott megbízott rektori mandátumot a fenntartó alapítvány kuratóriumától, hogy „lezárja az Egyetem akadémiai megújításával kapcsolatos folyamatban lévő projekteket”.

Alapvető fontosságú állítás volt a részünkről, hogy a kancellár által kért e-maileket tévedésből nem küldtem el, miközben kifejezetten törekedtem Domahidi kérésének teljesítésére. Helyette egy olyan e-mail-folyamat továbbítottam, aminek azonos volt az ügynevezett eredet-e-mailje a kancellár által kérékével, és ugyanabban az ügyben, ugyanabban az időszakban, ugyanazok által íródtak. A nyilvánvaló törekvésem a kancellár kérésének teljesítésére és az általam elkövetett tévedés körülményei nemcsak a szándékosságot zárják ki részemről, hanem a súlyos kötelezettségszegést is. A kancellárral folytatott levelezés a kancellár saját bevallása szerint is félreértésektől volt terhes, az általa adott feltételek pedig számomra objektív okokból kifejezetten előnytelenek voltak. Ezért kértem, hogy a hétvégén, nyugodt körülmények közt nézhessek utána a keresett e-maileknek, a kancellár azonban figyelmen kívül hagyta a kérésemet. A meghallgatási jegyzőkönyvet, aminek alapján összevetettem az általam elküldött e-maileket a meghallgatáson elhangzottakkal, nagyon későn kaptam meg,

az eljárás lezárása és a nekem adott határidő előtt alig több mint egy nappal. Mindez megkérdőjelezi a kancellár és munkatársai jóhiszeműségét a velem való együttműködés során, és megerősíti azt az állításunkat, hogy egy megtorló jellegű, jogsértő munkáltatói intézkedés áldozata lettem.

A kancellárral szemben általam használt hangnem egyáltalán nem volt kirívóan durva, miközben az indignáltságomat magyarázta a kancellár által létrehozott, számomra nyilvánvalóan nagyon előnytelen helyzet. Emellett az is fontos körülmény, hogy ilyen szabálytalansági eljárásra ezt megelőzően még sosem

EGYRÉSzt ÍGY PRÓBÁLTÁK REPARÁLNI AZ EGYETEMET ÉRT PRESZTÍZSVESZTESÉGET: NEM AZ EGYETEM HIBÁZOTT, HANEM AZ EGYETEMVEZETÉSEL EGYÜTTMŰKÖDNI NEM HAJLANDÓ OKTATÓ ÉS KOLLÉGÁI, AKIK RÁADÁSUL DISZKRIMINÁCIÓT ALKALMAZTAK A HALLGATÓK KÖZT – SZÓLT AZ EGYETEMI VEZETÉS NARRATÍVÁJA

került sor az egyetemen, ami miatt az eljáráson belül nem voltak tisztázottak a különböző szereplők viselkedési normái. A kancellárral folytatott levelezésből kizárólag az egyetemi közvélemény egészére tartozó leveleket osztottam meg, amelyekből kitakartam a személyiségi jogi szempontból érzékeny elemeket. A szabálytalansági eljárást pedig – aminek határidejéről semmilyen tájékoztatást nem kaptam – objektíve nem hátráltattam semmiben.

Az egyetemi oldal szerint az egyetemi közéletet béke és együttműködési készség jellemezte, amihez viszonyítva különösen normasértő volt a viselkedésem. Az egyetemvezetésnek már csak emiatt sem volt más választása – mondták –, mint az azonnali hatályú, rendkívüli felmondás. Az általunk meghallgatni javasolt tanúk ezzel szemben egy konfliktusokkal teli egyetemi közeletről számoltak be, aminek én voltam az egyik főszereplője a munkavállalók oldaláról. Érdekképviselői vezetőként visszatérően konfliktusba kerültem az egyetemvezetéssel, amit a kollégáim is érzékeltek, és többek között a mellettem kiálló, 2023 júliusi petíció aláírásával igyekeztek megvédeni.

Anthony Radev és Szabó Lajos autoriter vezetési stílusa számos konfliktust generált az egyetemen, amelyekben leginkább a munkavállalói érdekképviselői vezetők – akik közé én is tartoztam – vették fel a küzdelmet az egyetem vezetőivel. A feleségem mindehhez azt fűzte hozzá, hogy a méltatlan rendkívüli felmondással az egyetemvezetés jelentős lelki terhet rótt rám és a családomra.

Az elsőfokon eljáró Fővárosi Törvényszék kizárólag az egyetem által javasolt tanúbizonyításoknak adott hitelt, miközben az általunk javasolt tanúk által elmondottakat lényegében teljesen figyelmen kívül hagyta. Megalapozottnak találta mind a súlyos kötelezettségszegés, mind az elfogadhatatlan kommunikációs stílus, mind pedig az egyetemvezetés szak-

szervezeti közösség előtt való lejárásának „vádját”. A kancellárral folytatott kommunikáció ellehetetlenüléseért kizárólag engem tett felelőssé, miközben nem vette figyelembe, hogy érdekképviselői vezetőként kommunikáltam a szakszervezeti tagokkal, és elutasította azt az állításunkat, hogy az elbocsátásom összefüggésben volt az etikai eljárásokkal és az azokat követően történetekkel. Ez utóbbival kapcsolatban a bíróság arra az álláspontra helyezkedett, hogy az etikai eljárások februári elindítása és az októberi elbocsátásom közt eltelt mintegy kilenc hónap olyan hosszú idő, ami eleve kizárja ezt az összefüggést. Hogy ebből a szempontból miért az etikai eljárások elindításának ideje volna a releváns időpont, miközben a szabálytalansági eljárás közvetlenül kapcsolódott az etikai eljárásokhoz, és maga Szabó Lajos is az etikai eljárások során kiderült szabálytalanságokra hivatkozott a szabálytalansági bejelentésében, az nem derült ki a bíróság ítéletéből. Nem foglalkozott a bíróság az elbocsátásom megfélemlítő jellegével, ahogy az egyetemvezetésnek a kritikus hangok elfojtására irányuló gyakorlatáról és a velem szemben általában is ellenséges egyetemvezetői attitűdökről sem vett tudomást.

Mindezek alapján megfellebbeztük az elsőfokú bíróság döntését, és azt kértük a másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltáblától, hogy az egyetemen belüli viszonyok pontosabb megvilágítása érdekében hallgasson meg újabb, az egyetemi viszonyokat jól ismerő, az addig elhangzottakhoz képest új információkkal rendelkező tanúkat. Erre azonban nem került sor, mivel a másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla mindjárt az első, 2025. október 21-i tárgyalási napon ítéletet hirdetett, és mindenben jóváhagyta az elsőfokú döntést. Így szinte napra pontosan két évvel a 2023. október 24-i rendkívüli felmondás után, a bíróság jogerősen jóváhagyta az egyetem velem szembeni eljárását.

Mindez azt jelentette, hogy mind az első-, mind a másodfokú bíróság a rám nézve legkedvezőtlenebb interpretációt tette magáévá a történetek értékelésekor, ezen belül pedig elfogadta a rám nézve legsúlyosabb munkaadói szankció alkalmazását. A munkavállalói, érdekképviselői vezetői és közérdekű-bejelentői védelem szempontjait a bíróság teljes mértékben figyelmen kívül hagyta, és nem foglalkozott a történetek más corvinusos munkavállalókra vagy akár a szélesebb közvéleményre gyakorolt hatásával sem. Annak a körülménynek, hogy az akadémiai szabadság és az egyetemi integritás védelmében hosszabb ideje, de

különösen az etikai eljárások kezdete óta tett lépéseim nyilvánvalóan ellenérzéseket szültek az egyetemvezetésben, aminek minden bizonnyal szerepe volt az elbocsátásomban, a bíróság semmilyen jelentőséget nem tulajdonított.

Ennek a bírói megközelítésnek az akadémiai szabadság és a munkavállalói érdekképviselő ügyére nézve legkedvezőtlenebb következményei a nyilvánosság kezelése körüli helyzet megítéléséhez kapcsolódtak. A bíróság az egyetemvezetéssel egyetértésben elmarasztalt a kancellár leveleinek nyilvánosságra hozatala és az általam használt nem durva, de kétségtől erősen kritikus hangvétel miatt. Aki a leveleimet olvasta, az egyrészt képet alkothatott arról, hogy

kb. miről szólt a folyamatban lévő szabálytalansági eljárás, másrészt értesült arról is, hogy nagyon rossz véleményem volt a kancellár és munkatársai által folytatott vizsgálatról. Vajon megsértettem ezzel a kancellár személyiségi jogait és az egyetemvezetés jogos elvárását egy konstruktív és kooperatív munkavállalói attitűd tanúsítása iránt? Attól függ, hogyan értelmezzük a történeteket.

Ha abból indulunk ki, hogy érdekképviselői vezető voltam, a szabálytalansági eljárás pedig azoknak az etikai eljárásoknak az egyenes folytatása volt, amelyeket én kezdeményeztem, és amelyek során látványosan ütköztem az egyetemi vezetéssel, csak éppen az egyetemi vezetés által tudatosan megváltoztatott szereposztásban, aligha tehető nekem szemrehányás a kancellár – semmilyen szenzitív személyes információt nem tartalmazó – leveleinek az egyetemi nyilvánosság elé tárásáért. Szerintem ezt a „vádponthoz” egy másik jogi kultúrában, például az Egyesült Államokban nem is értenék. Abból indulnának ki, hogy aki egy szervezet vezetése nevében hivatalos levelezést folytat, az értelem szerűen számol vele, hogy a levelei legalább a szervezeten belül nyilvánosságot kapnak. Ha pedig nincs lehetőségem – nem durva, de indokolt esetben akár erősen kritikus hangvételű – kritikát gyakorolnom az egyetemvezetéssel szemben, akkor nem tudok érdekképviselői vezetőként dolgozni, és az akadémiai szabadság védelmében sem tudok fellépni. Sajnálom, hogy ezeknek a szempontoknak a mérlegeléséhez sem az első-, sem a másodfokú bíróságnak nem volt minimális érkezése sem.

Ez a „kontextusvátság” úgy tűnik, más bíróságokat is jellemez. A közigazgatási bíróságok első- és másodfokon is elutasították az egyetemi etikai eljárásokat.

rások határozatainak felülvizsgálatára vonatkozó kéréseimet. Noha az egyetem etikai bizottságának ügyrendje kifejezetten lehetővé teszi ilyen kérelem benyújtását,³¹ a közigazgatási bíróságok első- és másodfokon is úgy nyilatkoztak, hogy nincs hatáskörük ennek elbírálására, mivel az egyetem nem közigazgatási szerv. Hogy ebben az esetben melyik bírósághoz lehet fordulni ilyen céllal, azt nem közölték. Ugyanerre az álláspontra helyezkedett az általunk megkeresett Kúria³² és az Alkotmánybíróság³³ is: hatáskör hiányában a közigazgatási bíróság nem illetékes az ügyben. Azt pedig, hogy ebben az esetben kihez fordulhatok a felülvizsgálati kérelmemmel, ők sem mondták meg.

A továbbiakban a Kúriához felülvizsgálati kérelemmel, az Alkotmánybírósághoz pedig alkotmányjogi panasszal fordulhatunk a munkajogi peremben, majd ezek várható elutasítását követően, miután kimerítettük a hazai jogorvoslati lehetőségeket, a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bíróságához fordulhatunk jogorvoslatért.³⁴ Egy ilyen eljárás nyilvánvalóan éveket vesz igénybe, de alkalmas lehet a Corvinuson történetek eddiginél pontosabb és körültekintőbb jogi értékelésére. Ezt a lehetőséget e sorok írásakor, 2025 novemberében mérlegeljük a TASZ jogászaival és a jogi képviselőmet a TASZ megbízásából ellátó dr. Kollarics Flórával.

REZIGNÁLT KONKLÚZIÓ

Ez az írás hat év egyetemi történéseit igyekezett áttekinteni, különös tekintettel a Budapesti Corvinus Egyetem úgynevezett vizsgabotrányára és az ahhoz kapcsolódó egyetemi és bírósági eljárásokra. Ezeknek a folyamatoknak, először az egyetemi közéletben aktív oktatóként és szakszervezeti vezetőként, majd a szabálytalan vizsgáztatást követő etikai eljárások kezdeményezőjeként, végül az etikai eljárásokat követő szabálytalansági eljárás végén rendkívüli felmondással elbocsátott oktatóként, az egyik főszereplője voltam. A történetben összekeverednek az intézményes és a személyes igazságkeresés szálai, és az egyik kudarca összefügg a másikéval.

Van-e a mai Magyarországon értelme hivatalos egyetemi és bírósági eljárások keretében szembeszállni a hatalmi önkénnyel és a jogfosztással? Kell-e és érdemes-e újra és újra kifutni a pályára, amely a mi kapunk felé lejt? Kell és érdemes, természetesen, sőt olykor egyenesen kötelező, ha a siker legfontosabb kritériuma nem a jogi értelemben vett győzelem, hanem az önazonosság megőrzése. Az igazán fontos meccseket tétre játszásként, nem befutóra; a kérdés csak

az, hogy pontosan mi a tét, és kinek, mikor és hogyan kell számot adni róla.

Van-e bármilyen általánosítható tanulsága a Corvinus Egyetem vizsgabotrányának és az azzal összefüggő egyetemi és bírósági eljárásoknak? Következik-e belőlük bármi a magyarországi munkaügyi viszonyokra vagy az akadémiai szabadság magyarországi helyzetére vonatkozóan?

A történetek egyik lehetséges olvasata a munkaadói megfontolások előtérbe kerülése a munkaügyi viszonyokkal kapcsolatos jogalkalmazásban és bírói gyakorlatban. Ez egyfelől illeszkedik a magyar munkajog 2010 utáni munkaadó-barát jogszabályi és jogalkalmazási változásaihoz, amelyek célja egy, a munkaadói igényekhez jobban alkalmazkodó, rugalmasabb munkaerőpiac kialakítása volt.³⁵ Másfelől az egyetemvezetés dominanciája és a vele szembeni oktatói kiszolgáltatottság erősödése összefüggésbe hozható a pénzügyi megfontolások által irányított piaci viszonyoknak az akadémiai szektorban világszerte érzékelt térhódításával és az oktatók ezzel szembeni eszköztelenségével.³⁶

A közintézményből magánegyetemmé alakult Corvinuson kevés kivételtől eltekintve emelkedtek a bérek – de nőtt az egyetemi alkalmazottak kiszolgáltatottsága a munkahelyi feletteseikkel szemben. A Munka törvénykönyve által szabályozott, „sima” munkavállalói jogviszony keretei közt, ahogyan az az átalakulás kezdetétől várható volt, gyengültek a dolgozói érdekvédelem pozíciói a közalkalmazotti jogviszonyhoz képest. Az egyre vállalatszerűbben működtetett Corvinuson a korábbiánál jelentősen kisebbre szűkült az autonóm munkavállalói kezdeményezések mozgástere. Korábban, a közalkalmazotti jogviszony által is védett oktatók és kutatók az akadémiai élet adta intézményi keretekre is támaszkodva jelentős befolyást gyakorolhattak az egyetem akadémiai funkcióinak ellátására. Az egyetemi autonómia keretei azonban 2019 után fokozatosan beszűkültek. Egy intézetvezető egyetemi professzor ugyanúgy besorított egyetemi dolgozóvá vált, mint egy nem-akadémiai területet irányító funkcionális vezető, könnyen lehet, hogy az utóbbiétól elmaradó fizetéssel és szervezeti súllyal. Az akadémiai (és nem-akadémiai) vezetők kiválasztásánál eközben az egyetemvezetéssel szembeni lojalitás vált messze a legerősebb szelekciós szemponttá.

Megszűntek (kari tanácsok) vagy jelentőségükben visszaszorultak (szenátus) az egyetemvezetéstől független, autonóm akaratképzésre képes akadémiai testületek. Különböző oktatási minőségbiztosítási és monitorozási rendszereket vezettek be, amelyeken keresztül nőtt az oktatók és kutatók munkájának el-

lenőrizhetősége. Megtöbbszöröződött az egyetemi kommunikációs apparátus létszáma és szervezeti súlya, ami – mint egy vállalatnál – nemcsak híreket továbbít a dolgozóknak és a kívüllátnak, hanem a vezetés által ideálisnak gondolt egyetemimázst is terjeszti és erősíti. A vezetői kiválasztás során megszűntek a dolgozói visszacsatolási mechanizmusok:

az átalakulás előtt legalább a tanszékvezetők esetében, legalábbis konzultatív jelleggel szokás volt figyelembe venni az adott akadémiai közösség véleményét és szándékait. Az átalakítást követően egyrészt leértékelődtek a tanszék-ek, másrészt az intézetvezetők kiválasztása során semmilyen szerep nem jut az adott intézet munkatársainak. Az intézetek működtetésében formálisan szerepet játszó intézeti tanácsokban egyetlen, az adott intézet közössége által választott tag ül, a többiek az intézetvezető választja ki, de az egész tanács nem több az intézetvezető mellett működő konzultatív testületnél. Az adott akadémiai egységre vonatkozó döntéseket

az intézetvezető hozza meg a felettesével (Szabó Lajossal) együtt (ez a „one-over-one” elv), a tanács vagy bárki más véleményének figyelembevétele pedig csak lehetőség számára. (Ezt lehetne „everyone below one” elvnek nevezni.) Mindez ugyanabba az irányba mutat: egy vállaltszerűen működő, akadémiai szabadságai jelentős részétől megfosztott, a kuratórium tagjai számára járulékos hasznokat biztosító egyetemi modell kialakítása felé.

Ez a modell szükségszerűen leértékeli az akadémiai működés etikai normáit, mint a szervezeti működés mérvadó szabályrendszerét. Mégis, milyen etikai normákat lehet feltételezni egy egyetemről, amelyet egy, a nemzetközi körözési listákon viszatérően megjelenő vállalatvezető irányít, közvetlenül bekötve nemcsak az Orbán-rendszerbe, hanem az Oroszország által működtetett globális energiaelosztási hálózatokba is? Hogy a sajtóhírek szerint az etikai eljárásokban érintett hallgató családja számottevő részvényese volt az egyetem irányítását 2019 óta domináló Molnak, az valójában csak hab volt a tortán: olyan véletlen, ami nem okozta, hanem csak felszínre hozta az akadémiai standardok szerinti működést ellehetetlenítő, torz érdekviszonyokat.

Mert ne tévedjünk: egy egyetem etikai szabályainak tiszteletben tartása nem valamiféle absztrakt,

esztétikai jellegű tevékenység. Az akadémiai minősítések elnyerésének megkülönböztetésmentessége nélkül nincs akadémiai szabadság és minőségi felsőoktatás. Ahol befolyással lehet jobb jegyet szerezni, ott szükségszerűen leértékelődik a tekintélyektől független tudományos gondolkodás és akadémiai tudás. A történetekben persze voltaképp semmi nagyon meg-

lepő nincs: egy a társadalmi, gazdasági és kulturális erőforrásait – köztük a tudományos oktatásra és kutatásra fordítható humán és gazdasági tőkét – egyre koncentráltabb ellenőrzés alatt tartó, autoriter politikai rendszerben az lett volna a csoda, ha az intézményi működés diszfunkciói láttán nem az informális hatalmi viszonyok veszik át az uralmat a válságkezelésben.

Számomra ugyanakkor rengeteg felemelő pillanatot is nyújtott ez a két év. A legfelemelőbbeket, bevallom, akkor, amikor a hallgatóim szerveztek értem tüntetést 2023 novemberében. Számos akadémiai és nem-akadémiai szereplőtől kaptam szolidaritást és bi-

zalmat kifejező gesztusokat, amiért ma is hálás vagyok. Végig mellettem állt a volt kollégáim jelentős része és az egyetemi szakszervezet, ami szintén nagyon fontos volt.

Az elbocsátásomat követően – sőt már azt megelőzően is – szakszervezeti körökben többször felmerült a sztrájk mint a legerősebb munkavállalói érdekérvényesítési eszköz lehetősége. A szakszervezetnek újra és újra azzal a kérdéssel kellett szembenéznie, hogy adott esetben milyen választ tud és akar adni egy, a munkavállalói érdekképviselő számára teljesen elfogadhatatlan munkaadói lépésre. Ilyen volt a korábbi intézeti kollégáim 2022 nyári közös megegyezéssel elbocsátása, és ilyen volt az én 2023. októberi rendkívüli elbocsátásom is – azzal a különbséggel, hogy az én esetemben nemcsak közös megegyezés nem volt, hanem az értékelés semlegességére vonatkozó, elemi etikai normák is sérültek. Ezekért a normasértésekért pedig az az egyetemi vezető – Szabó Lajos általános rektorhelyettes, majd megbízott rektor – volt mindenekelőtt felelős, aki másodfokon felmentette az etikai eljárásokban elsőfokon elmarasztalt dékánokat, akinek a megbízott rektori kinevezése ellen a szakszervezet nyíltan tiltakozott, és aki aktív részese volt az elbocsátásomról szóló – a szakszervezeti védettségemet tudatosan megkerülő – döntésnek.

A szakszervezetnek és a munkavállalói közösségnek ahhoz volt ereje, hogy ez ellen hangosan tiltakozzon, de ahhoz nem, hogy – akárcsak figyelmeztető jelleggel – sztrájkot szervezzon. Ami, tekintve, hogy oktatói sztrájkra a magyar felsőoktatásban tudomásom szerint sosem került sor, senkit nem érhetett meglepetésként. Innen kezdve a kollégák egyvalamit tehettek: vérmérsékletüktől függően több vagy kevesebb szerepet vállaltak az elbocsátásommal szembeni – főként plakátokkal, demonstrációkkal és a szűkebb-tágabb akadémiai közösség tagjai által elfogadott nyilatkozatokkal vívott – tiltakozásban. Amit egyáltalán nem becsülnék le, és ami – szerintem – jelentős presztízavesztést okozott a Corvinusnak, ahhoz azonban nyilvánvalóan nem volt elég, hogy az erőviszonyokon változtasson.

Ugyanakkor, a dolgok természetéből fakadóan, csatlódások is értek, főleg a kulturális-akadémiai elit egy részének morális szakítószilárdságát illetően. A legérdekesebb tapasztalatom ebből a szempontból az volt, hogy az egyetemen és az akadémiai életben általában is magasabb arányban álltak mellém nyíltan az alacsonyabb beosztású kollégák. A professzori rangú, jóval nagyobb fizetéssel, személyes akadémiai mozgástérrel és társadalmi presztízzsel rendelkező kollégák közül ugyanakkor többen is ódzkodtak ettől. Az ebből a szempontból legfájdalmasabb reakciót a Corvinus Egyetem úgynevezett Professzori Testületétől kaptam, amely nem egyszerűen nem szólt meg az ügyemben, hanem a megkeresésemre sem reagált. Ehhez hasonlóan a saját szűkebb akadémiai közösségem, a Közgazdaságtan Intézet oktatói által kiadott szolidaritási nyilatkozatot egyetlen aktív állományú professzor sem írta alá, emeritus professzor, docens és adjunktus viszont több is.

Persze a saját szolidaritásával – vagy annak hiányával – végső soron mindenkinek magának kell elszámolnia. Egy szolidaritási akcióban elsősorban nem az a fontos, hogy miért nem vesznek benne részt a távolmaradók, hanem az, hogy a részt vevők mit érnek el vele. Hogy képesek-e elhittetni a külvilággal és magukkal, hogy nincsenek egyedül, amikor felvezik a küzdelmet a szabadsághiányos politikai berendezkedés erőforrásokkal jól ellátott intézményeivel; például egy, az akadémiai szabadság elemi normáit és a saját etikai szabályait is zárójelbe tevő, a fenntartó alapítvány kuratóriumának teljességgel kiszolgáltató egyetemmel. Velem mindenesetre sikerült elhittetniük, hogy volt értelme annak, amit tettem: a kirúgásom első pillanatától biztos voltam benne, hogy számíthatok a támogatásukra. Köszönet érte.

1. A tanulmány írása idején, 2025 szeptemberétől 2026 februárjáig Elkana Fellow voltam a berlini Wissenschaftskolleg zu Berlin (Institute for Advanced Study) intézetben. 2026 áprilisától a Wissenschaftskolleg által támogatott Budapest Academic Freedom Initiative akadémiai koordinátora vagyok az ELTE Társadalomtudományi Kutatóközpontban.
2. PARÁSZKA Boróka: Kohlhaas útján, *hvg.hu*, 2023. november 2. https://hvg.hu/360/20231102__hvg_paraszka_boroka_adam_zoltan_corvinus_kohlhaas_utjan/.
3. Akadémiai szabadság alatt olyan specifikus szabadságjogokat értek, amelyek egyéni és intézményi szinten is védelmezik az akadémiai szabadságot a politikai, társadalmi vagy gazdasági korlátozásokkal szemben, beleértve az akadémiai közösség autonómiához való jogát (lásd: Balázs MAJTÉNYI – Andrew RYDER: Academic freedom and dissent in higher education: The case of Hungary, *Journal of Contemporary Central and Eastern Europe*, 2025/2, 483–499. <https://doi.org/10.1080/25739638.2024.2435785>). Az ilyen értelemben felfogott akadémiai szabadságot világszerte jelentős kihívások érték az elmúlt évtizedekben, és az intézményrendszer változásai és az oktatási kormányzat intézkedései a 2010 utáni Magyarországon is visszatérő módon vetették fel az akadémiai szabadság megsértését. Lásd: Andrew RYDER: *The Challenge to Academic Freedom in Hungary. A Case Study in Authoritarianism, Culture War and Resistance*. Berlin and Boston, De Gruyter, 2022. <https://doi.org/10.1515/9783110749816>; illetve Gergely KOVÁTS – Zoltán RÓNAY: *Academic Freedom in Hungary*, Wien, OSUN Network, 2021.
4. A közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítvány, mint intézményi forma problematikusságához és az ilyen formában működő magyar egyetemekkel szembeni európai uniós szankciók magyarázatához lásd: A KEKVA-kra vonatkozó szabályozást nem módosítani, hanem eltörölni kell, *Transparency*, 2024. október 18., <https://transparency.hu/hirek/a-kekvakat-eltorolni-kell/>.
5. Csák János későbbi kultuszminiszter, volt londoni magyar nagykövet „a Corvinus megújulásáért felelős projektszervezetet segítő tanácsadó testület elnökeként”, Barta Márton stratégiai igazgató és Szántó Zoltán általános rektorhelyettes társaságában vett részt egy „a BCE átalakításával kapcsolatos aktuális fejleményekről és további tervekről” szóló beszélgetésen a Corvinuson 2019. február 19-én. A beszélgetést a Corvinus Közéleti Klub, az egyetemi szakszervezet és a közalkalmazotti tanács rendezték, házigazdája Hadas Miklós szociológiai professzor volt.

6. TóTH Alexandra: Mindössze öt állami egyetem maradhat az országban: tízből hat hallgató már most modellváltó intézményben tanul, *EduLine*, 2021. március 25., https://eduline.hu/felsooktatás/20210325_modellválto_egyetemek/.
7. Lásd: Gergely Kovács – András Derényi – Gabriella Keczer – Zoltán Rónay: The role of boards in Hungarian public interest foundation universities, *Studies in Higher Education*, 2024/2, 368–381. <https://doi.org/10.1080/03075079.2023.2234941>; valamint Gergely Kovács – József Golovics: The Two Faces of Autonomy of Hungarian Foundation Universities, *Higher Education Quarterly*, 2025/2, e70023. <https://doi.org/10.1111/hequ.70023>.
8. „A Mol és a magyar gazdaság sorsa ugyanannak a könyvnek két oldala. A könyv lényegében arról szól, hogy hogyan kell megnyerni a XXI. századot, ha már a XX.-at elvesztettük. A Mol ugyanazt az utat járja be, mint maga a magyar gazdaság. (...) Ebből a szempontból Hernádi Zsolt elnök-vezérigazgató úr színrelépése és munkássága elévülhetetlen érdemeket mutat, hiszen a Mol az ő idején kezdett régiós terjeszkedésbe, a hagyományos mellett biogáz- és biodízel-üzemet hoztak létre, beléptek a szállítmányozási piacra, és legújabban a hulladékgazdálkodásban is megkerülhetetlenné váltak” – mondta Orbán Viktor miniszterelnök 2024. május 14-én Tiszaújvárosban, a Mol-Csoport Poliol Komplexum gyárátadó ünnepségén (<https://kormany.hu/hirek/orban-viktor-beszede-a-mol-csoport-poliol-komplexum-gyaratado-unnepegen?isSpecial=true>).
9. Rosta Miklós, aki szenátorként rendszeresen konfrontálódott az egyetemvezetéssel, egy Kornai János-interjúnak a tanszéki Facebook-oldalon való kipsztolása miatt kapott írásbeli figyelmeztetést az egyetemvezetéstől. Beperelte az egyetemet, és végül az egyetem visszavonta a fegyelmi büntetést.
10. Lásd: Csurgó Dénes: A félelem kultúrájáról beszélnek a dolgozók a Corvinuson. 444, 2022. augusztus 10. <https://444.hu/2022/08/10/a-felelem-kulturajarol-beszelnek-a-dolgozok-a-corvinuson>.
11. Az akció olyan jól sikerült, hogy még a *New York Times* is beszámolt róla: „We are standing in solidarity with the L.G.B.T.Q. community but we are also standing with anyone threatened by global authoritarian discourse,» said Zoltan Adam, an associate professor of economics at Corvinus University of Budapest. «This law is another step toward authoritarianism taken by this government.» Forrás: Valerie Hopkins: In Hungary, an Embattled L.G.B.T.Q. Community Takes to the Streets. *The New York Times*, July 24, 2021. <https://www.nytimes.com/2021/07/24/world/europe/hungary-lgbtq-pride-march-orban.html>.
12. Az ET-31/2022. (III. 03.) sz. határozattal közzétett 5/2022. Elnöki Testületi Rendelkezés A külső és belső kommunikációs szabályokról (hatályos 2022. március 4. napjától) 17.§ (1) így szól: „Az Egyetem hírnevét és gazdasági érdekeit, stratégiáját és működését érintő kérdésekben, valamint az Egyetemet érintő szakpolitikával, finanszírozással kapcsolatban, továbbá havária helyzetben kizárólag az elnök, a rektor és a kancellár a Kommunikáció támogatásával jogosult nyilatkozni.”
13. 16/2022. Elnöki Testületi Rendelkezés A külső és belső kommunikációs szabályokról 16.§ (1) szerint „[a] Corvinus hírnevét és gazdasági érdekeit, stratégiáját, működését érintő kérdésekben, valamint az Egyetemet érintő finanszírozással kapcsolatban, továbbá havária helyzetben a *Corvinus nevében* (kiemelés tőlem – Á.Z.) kizárólag az elnök, a rektor és a kancellár a Kommunikáció támogatásával jogosult nyilatkozni.” Érdekes, hogy a szakpolitikákkal kapcsolatos nyilatkozattétel korlátozása még ez utóbbi formában is kikerült a rendelkezésből.
14. A 9.§ (1) szerint 500-nál több egyetemi polgárnak csak az elnöki testület tagjai és az általános rektorhelyettes küldhet e-mailt. A 11.§ (1) szerint egyetemi rendezvény csak az egyetem kommunikációs részlegének egyetértése és támogatása mellett tartható.
15. Takács Előd rektor a Láncai András által elnökölt Eseti Etikai Bizottság előtti, 2023. április 18-i meghallgatásán idézett a neki 2022. július 26-án küldött levelemből. A levél érintett bekezdése így szól: „Őszintén szólva legtöbbször szánakozva nézem, ahogy egy, az EU egyik tagállamában korrupcióért jogerősen elítélt kuratóriumi elnök és az általa megbízott kidobóembermentalitású egyetem-vezető irányítása alatt, módszeresen rombolják le a Corvinuson az egyetemiség lényegét. Te ehhez adod nap mint nap a neved, amit a magam részéről mélységesen sajnálok, de tudomásul veszek. Azt azonban nem fogom tudomásul venni, ha elkezditek önkényesen kirugdosni a nektek bármilyen okból nem tetsző kollégákat. Ez megbocsáthatatlan és elfogadhatatlan, és a magam részéről mindent meg fogok tenni azért, hogy ezt nyilvánvalóvá tegyem.”
16. Lásd: BÁNÁTI Anna szerk.: *50 leggazdagabb magyar 2023*. Budapest, Forbes. <https://forbes.hu/extra/50-leggazdagabb-magyar-2022/11-rahimkulov-timur/>.
17. „Kedves Elod, a hallgato a tanszeki titkarsagon ul, es ir egy vizsgadolgozatot. Mas hallgato nincs ott. Masik 47 hallgato itt ul az egyes eloadoban es vizsgazik. Nekem az a benyomasom, hogy ez pont az a slippery slope, aminek az elkeruleserol tegnap telefonon beszeltunk. Es ne haragudj, de nekem ugy tunik, hogy ezen a ponton a nap vege ezert te vagy felelos. Udv, Zoli” – írtam egyebek közt a rektornak.
18. Az Etikai Bizottság Habis Helga esetében „javaslatot tett a munkáltatói jogkör gyakorlójának fegyelmi eljárás lefolytatására”, Szántó Richárdot pedig „írásbeli megrovásban” részesítette. (Az előbbi szigorúbb, az

- utóbbi enyhébb szankció.) Takáts Előd esetében az Eseti Etikai Bizottság megállapította, hogy a rektor etikai vétséget követett el, és úgy határozott, hogy „intézkedésként a Bizottság a határozatot megküldi a munkáltatói jogkör gyakorlója részére”, vagyis a kura-tóriumnak.
19. Takáts Előd ugyanoda ment vissza dolgozni, ahonnan jött, a bázeli Nemzetközi Fizetések Bankjához (BIS), ahol korábban kutatóként dolgozott, 2023-tól pedig magasrangú menedzsment-pozíciókat tölt be. A kettő között, 2023 márciusában, a Corvinus Egyetem tiszteletbeli doktori címet adományozott a BIS vezérigazgatójának, a korábbi mexikói pénzügyminiszter és jegybankelnök Augustín Carstensnek, amit személyesen Takáts Előd rektortól vehetett át (<https://www.uni-corvinus.hu/post/hir/eloszor-latogatnak-magyarorszag-ra-vilag-legregebbi-nemzetkozi-penzugyi-szervezetek-vezetoi/>).
 20. Lásd pl. Csurgó Dénes: Tényleg kivételeztek egy hallgatóval a Corvinuson, az egyetem vezetése mégis fölmentette az érintetteket. 444, 2023. június 9. <https://444.hu/2023/06/09/tenyleg-kiveteleztek-egy-hallgatoval-a-corvinuson-az-egyetem-vezetese-megis-folmentette-az-erintetteket>.
 21. Csurgó Dénes: „Előd azt mondta, hogy oldjuk ezt meg”. A Corvinus vizsgabotránya belülről. 444, 2023. augusztus 9. <https://444.hu/tldr/2023/08/09/elod-azt-mondta-hogy-oldjuk- ezt-meg-a-corvinus-vizsgabotranya-belulrol>.
 22. Lásd pl. Klubdél előtt Kun Zsuzsával: Ádám Zoltán, a Budapesti Corvinus Egyetem docense. A befolyásos szülők megfenyegették a tanárt. Klubrádió, 2023. augusztus 19. https://youtu.be/fZ7T9WCI_4w?si=OjDQ44L3jM7aKc8l.
 23. Arról, hogy Szabó Lajos szabálytalansági bejelentést készül tenni, akkor hallottam először, amikor az általa 2023. május 23-án meghozott másodfokú etikai határozatokkal kapcsolatban megkérdeztem tőle, hogy ha a Habis Helga dékán elleni etikai eljárás másodfokú határozata szerint ő maga is úgy találta, hogy a dékán által tartott vizsga sértette a megkülönböztetésmentesség elvét, akkor miért nem szankcionálta ezt a határozatában. Azt válaszolta, hogy a történetek további vizsgál-tára az általa teendő szabálytalansági bejelentést köve-tő eljárásban lesz mód.
 24. Domahidi Ákos 2023. szeptember 1-i nekem küldött e-mailjéből, amiben a szeptember 6-i szabálytalansági eljárási meghallgatásomra hív be, az derül ki, hogy Szabó Lajos 2023. június 8-án (tehát a Takáts Előd el-leni etikai eljárás jogerős befejezésének napján) tett sza-bálytalansági bejelentést. A periratokból azonban az látszik, hogy a bejelentés valódi napja 2023. június 2. volt.
 25. SZMSZ I. kötete: Szervezeti és Működési Rend. I.16. A szabálytalanságok kezelésének rendjéről szóló sza-bályzat. Elfogadta a Szenátus 2016. június 20-i ülésén az SZ-169/2015/2016. (2016. VI. 20.) számú határo-zatával.
 26. Szabó Lajos másodfokú etikai határozata Habis Helga ügyében, iktatószám: R/26-31/2023, ügyszám: R/26/2023, 2023. május 23., 17. o.
 27. „A vizsgára bocsátás feltétele legalább nyolc kvíz telje-sítése volt, egyenként legalább 70 százalékos eredmény elérése mellett. A félév során több hallgató is kéréssel fordult az illetékes oktatókhoz annak érdekében, hogy a vizsgára bocsátás érdekében pótolhassanak kvízt. Ezt többek között az etikai ügyekben érintett hallgató ese-tében, a tantárgyi programban foglaltakra hivatkozva, nem tették lehetővé, míg ezzel egyidőben egy másik hallgató esetében – saját hatáskörben meghozott dön-téssel – igen. Súlyos szabálytalanság történt, mert az ilyenkor érvényes méltányossági eljárást megkerülve olyan engedményt kapott egy hallgató a szorgalmi idő-szakban, amelyet a tantárgyi program nem tartalma-zott. Ezen túlmenően pedig diszkrimináció is történt, mert ezt az engedményt csak egyetlen hallgató eseté-ben alkalmazták a félév során. Az oktató tehát meg-különböztetést alkalmazott a hallgatókkal szemben.” Forrás: „Eltérő tantárgyi programok, diszkriminatív követelmények és hátrányos megkülönböztetés” című közlemény az egyetemi honlapon, <https://www.uni-corvinus.hu/post/hir/eltero-tantargyi-programok-diszkri-minativ-kovetelmények-es-hatranyos-megkulonboztetes/>.
 28. Szabó Lajos általános rektorhelyettes 2023. október 31-i Index-interjújából kiderül, hogy a diszkrimináció-vádat velem szemben is szívesen alkalmazta volna az egyetemvezetés, de ezt nem sikerült az eljárás során megalapozni.
 29. „3. A Neptunban és a Moodle-ban párhuzamosan más-más kolléga volt feltüntetve tárgyfelelősként, elmaradt ennek ellenőrzése; ezt illetően felelősségi oldalról kö-zepes súlyú, adminisztrációs oldalról pedig csekély súlyú szabálytalanság történt”; illetve „4. Hallgatói ügyekről harmadik fellel folytatott kommunikáció – beleértve a szülőket is – a Tanulmányi- és vizsgasza-bályzat szerint nem megengedett. Ennek megszegése GDPR szempontból is rendkívül aggályos és jogsza-bálysértő; ebben az esetben közepes súlyúnak minősü-lő szabálytalanság történt.” (A forrás megint csak az „Eltérő tantárgyi programok, diszkriminatív követel-mények és hátrányos megkülönböztetés” című közle-mény az egyetemi honlapon, <https://www.uni-corvinus.hu/post/hir/eltero-tantargyi-programok-diszkri-minativ-kovetelmények-es-hatranyos-megkulonboztetes/>.) A 3. pontban feltehetően Major Klára intézetvezető követ-te el a mulasztást, mivel a tárgyért az általa vezetett

Közgazdaságtan Intézet felelt. Ráadásul ő kérte fel Vyacheslav Arbuzovot, hogy a Moodle-ban szereplő, a tárgy oktatásában szerepet nem vállaló Kálec-Simon András helyett lásson el tényleges tárgyfelelősi szerepet. A 4. pontban biztos, hogy Habis Helga dékánt is el kellett (volna) marasztalni, mivel ő beszélt a hallgató édesanyjával, és ő továbbította nekem az édesanya és az édesapa által írt leveleket úgy, hogy kifejezetten megkért rá, hogy az édesanya által írt egyik levélre válaszoljak. Habis Helga dékáni megbízatása nem sokkal a szabálytalansági eljárás lezárása után megszűnt, de ezt az egyetemvezetés nem kötötte össze az eljárás eredményével.

30. A per során az első és a másodfokú eljárásban is a Társaság a Szabadságjogokért (TASZ) által megbízott ügyvédek, előbb Kollarics Flóra és Sziklai Tamás, majd egyedül Kollarics Flóra látta el a képviseletet. Flórával már a pert megelőzően is együtt dolgoztam az etikai eljárások idején, és ő volt az, aki elkészítette és benyújtotta az egyetem jogerős etikai határozatainak bírósági felülvizsgálatát célzó kereseteket is. A TASZ részéről előbb Kunos Zsuzsanna, majd Döbrentey

Dániel foglalkozott az ügyemmel. Mindannyiuknak hálás vagyok a lelkiismeretes és magas színvonalú munkájukért.

31. SZMSZ I. Kötete Szervezeti és Működési Rend, I.6/i. Etikai Bizottság ügyrendje, 20. § (4): „Az érintett a másodfokú határozat bírósági felülvizsgálatát kérheti, annak közlésétől számított 30 napon belül, jogszabálysértésre hivatkozással.”
32. Kfv.IV.37.266/2024/5.; Kfv.III.37.268/2024/6.
33. IV/2164/2024. számú ügy.
34. A kúriai felülvizsgálati kérelem opcionális, az alkotmányjogi panasz ellenben kötelező eleme a hazai jogorvoslati lehetőségek kimerítésének a strasbourgi kereset benyújtása előtt.
35. Lásd pl. Dorit GEVA: Orbán's Ordonationalism as Post-Neoliberal Hegemony. *Theory, Culture & Society*, 2021/6, 71–93. <https://doi.org/10.1177/0263276421999435>.
36. Lásd pl. Sara BURTON – Benjamin BOWMAN: The academic precariat: understanding life and labour in the neoliberal academy. *British Journal of Sociology of Education*, 2022/4, 497–512. <https://doi.org/10.1080/01425692.2022.2076387>.